

Nr 151

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vattenlagen (1918: 523), m. m.; given Stockholms slott den 22 oktober 1971.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

CARL GUSTAF

CARL LIQBOM

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas frågan om den närmare samordningen av fastighetsreglering enligt den nya fastighetsbildningslagen och torrläggningsföretag enligt vattenlagen, vägföretag enligt lagen om enskilda vägar eller anläggningsföretag enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar. I dessa lagar föreslås ändringar som gör det möjligt för fastighetsbildningsmyndigheten att ta initiativ till förrättning. Förslaget är endast en provisorisk lösning i avvaktan på mera genomgripande reformer inom de berörda rättsområdena.

Propositionen innehåller i övrigt förslag till ändringar i ett stort antal lagar i syfte att uppnå en anpassning till ny lagstiftning, bl. a. fastighetsbildningslagen och den nya jordabalken, samt till den beslutade fastighetsdomstolsreformen. Dessa ändringsförslag är i huvudsak av formell natur.

De föreslagna ändringarna avses träda i kraft den 1 januari 1972.

1 Förslag till

Lag om ändring i vattenlagen (1918: 523)

Härigenom förordnas, att 7 kap. 27, 36, 45, 55 och 66 §§ samt 10 kap. 33, 35, 48 och 82 §§ vattenlagen (1918: 523) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Ej vare delägare i dikningssamfällighet skyldig att vidkännas större bidrag till kostnaden för dikningen än som svarar mot värdet å den båtnad, hans mark därigenom beredes, utan så är att han sökt företaget. Likställd med sökanden vare den, som förenat sig med honom om företaget eller för vinnande av ökad båtnad fört talan, som föranlett större anläggning än sökanden äskat.

Föreslagen lydelse

7 kap.

27 §¹

Ej vare delägare i dikningssamfällighet skyldig att vidkännas större bidrag till kostnaden för dikningen än som svarar mot värdet å den båtnad, hans mark därigenom beredes, utan så är att han sökt företaget. Likställd med sökanden vare den, som förenat sig med honom om företaget eller för vinnande av ökad båtnad fört talan, som föranlett större anläggning än sökanden äskat. *Företages dikningen efter beslut vid fastighetsreglering, skola ägarna av de fastigheter som ingå i regleringen anses såsom sökande.*

36 §²

Vill någon för torrläggning av sin mark upptaga dike å annans mark eller leda vatten till annans dike eller eljest begagna sig av rättighet, som omförmäles i 1—19 §§, eller skola två eller flera med skilda andelar taga del i dikningsföretag, då skall, där ej överenskommelse där- om träffas, i den ordning nedan sägs före arbetets påbörjande inhämtas besked, huru och under vilka villkor arbetet må göras.

Ansökan om dikning skall ingivas till Konungens befallningshavande och varde frågan härom därefter prövad vid syneförrättning, varom i 10 kap. stadgas.

Beslutas vid fastighetsreglering att fråga om dikning skall prövas enligt denna lag, upptages frågan vid syneförrättning som nyss nämnts efter anmälan av fastighetsbildningsmyndigheten hos Konungens befallningshavande.

Där någon ärnar verkställa dikning, varför ej fordras föregående prövning, stånde honom ändock fritt, om han så önskar, att till beredande av trygghet för framtiden påkalla sådan prövning.

¹ Senaste lydelse 1920: 459.

² Senaste lydelse 1920: 459.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Har dike upptagits utan föregången syneförrättning, må för det framtida underhållets fördelning i nu nämnd ordning påkallas prövning därav.

Huru utlåtande, som meddelas vid syneförrättning, skall beträffande särskild fråga underställas vattendomstolens prövning, därom stadgas i 10 kap. 52 §.

45 §³

Vill någon utföra vattenavledning, som i 37 § sägs, och äro sannolika skäl, att allmän eller enskild rätt därigenom förnärmas, eller skola två eller flera med skilda andelar taga del i företaget, skall, innan arbetet påbörjas, i den ordning nedan sägs inhämtas besked, huru och under vilka villkor arbetet må göras.

Ansökan om vattenavledning skall ingivas till Konungens befallningshavande och varde frågan härom därefter prövad vid syneförrättning, som i 10 kap. 32 § sägs. Är företagens huvudsakliga ändamål att vinna sådan båtнад, som avses i 29 § första stycket i förevarande kap., må ansökningen i stället ingivas till vattendomstolen och varde målet därefter prövat i den ordning, som i 11 kap. stadgas för ansökningsmål; dock att, där det finnes lämpligt, vattenrättsdomaren eller vattendomstolen äger förordna, att målet skall behandlas vid syneförrättning, som i 10 kap. 32 § sägs.

Beslutas vid fastighetsreglering att fråga om vattenavledning skall prövas enligt denna lag, upptages frågan vid syneförrättning enligt 10 kap. 32 § efter anmälan av fastighetsbildningsmyndigheten hos Konungens befallningshavande.

Avser vattenavledningsföretag sänkning eller uttappning av sjö eller reglering av vattnets avrinning ur sådant vattenområde eller förändring av vattnets djup eller läge i vattendrag, där kungsådra eller allmän farled eller allmän flottled finnes, skall utlåtande, som avgivits av synemän, underställas vattendomstolens prövning, om ej Konungen enligt 4 kap. 17 § prövat företagens tillåtlighet. Vattendomstolen får ej ingå i bedömande av frågor om ersättning i vidare mån än som föranledes av anförda besvär eller av ändrade anordningar eller föreskrifter rörande företagens utförande. Om underställning i visst fall av särskild fråga stadgas i 10 kap. 52 §.

55 §⁴

Å invallning, som sker i eller vid sjö eller i eller vid sådant vattendrag, som i 45 § tredje stycket sägs, skola bestämmelserna i nämnda § om underställning av synemännens utlåtande äga motsvarande tillämpning.

Å invallning, som sker i eller vid sjö eller i eller vid sådant vattendrag, som i 45 § fjärde stycket sägs, skola bestämmelserna i nämnda § om underställning av synemännens utlåtande äga motsvarande tillämpning.

* Senaste lydelse 1971: 531.

• Senaste lydelse 1971: 531.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

66 §⁵

Har jämlikt 36 § fjärde stycket påkallats prövning av fråga rörande framtida underhåll av dike, skall för dylikt fall vad i 56 samt 60—65 §§ är stadgat om företag, vartill medgivande lämnats enligt detta kap., i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Har jämlikt 36 § femte stycket påkallats prövning av fråga rörande framtida underhåll av dike, skall för dylikt fall vad i 56 samt 60—65 §§ är stadgat om företag, vartill medgivande lämnats enligt detta kap., i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

10 kap.

33 §⁶

Förordnande, som i 32 § sägs, skall efter ansökan meddelas av Konungens befallningshavande. I ansökningen skola så fullständigt som möjligt uppgivas företagets beskaffenhet, omfattning och verkningar med angivande av det vattenområde som av företaget kan komma att beröras. Vidare skall uppgivas huruvida särskilda bestämmelser med stöd av lag meddelats rörande användningen av de mark- och vattenområden som beröras av företaget. Ansökningen bör tillika innehålla uppgift å de fastigheter, som företaget efter ty i 14 kap. 4 § sägs förmenas angå, samt ägarnas namn och hemvist ävensom sådana nyttjanderättshavares, vilkas rätt kan vara av företaget beroende.

Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om anmälan som avses i 7 kap. 36 eller 45 §.

Vad i 2 § stadgas om ställande av säkerhet för förrättningskostnaden äge tillämpning jämväl i fråga om förordnande enligt denna §.

Beträffande företag, som avser torrläggning av mark, äger Konungen förordna, att ansökan, som i första stycket sägs, skall ingivas till annan myndighet än Konungens befallningshavande.

35 §⁷

Vid syneförrättningen skola biträda två gode män. Dessa skola utses bland dem, som äro valda till ledamöter i ägodelningsrätt eller till gode män vid lantmäteri-förrättning i orten. Gode männen tillkallas av förrättningsmannen efter samråd med biträdande förrättningsmannen, om sådan förordnats.

Vid syneförrättningen skola biträda två gode män. Dessa skola utses bland dem, som äro valda till nämndemän i fastighetsdomstol eller till gode män vid fastighetsbildningsförrättningar i orten. Gode männen tillkallas av förrättningsmannen efter samråd med biträdande förrättningsmannen, om sådan förordnats.

Är företag, som avses i 32 § 1 mom., ej av beskaffenhet, att underställning av synemännens utlåtande, enligt vad i 7 kap. 45 och 55 §§ därom är stadgat, skall ske, vare dock vid syneförrättning angående sådant företag biträde av gode män icke erforderligt med mindre till

⁵ Senaste lydelse 1920: 459.

⁶ Senaste lydelse 1971: 531.

⁷ Senaste lydelse 1927: 24.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

prövning förekommer fråga om ersättning till delägare i företaget eller annan eller också förrättningsmannen för bestämmande av delaktigheten i företaget anser sådan uppskattning av båtnaden, som i 60 § föreskrives, böra vid förrättningen verkställas.

I fall, där syneförrättning handlägges utan biträde av gode män, skall vad i denna lag är stadgat om synemännens uppgifter och åligganden i tillämpliga delar hava avseende å förrättningsmannen.

Bestämmas under förrättningens fortgång, att gode män skola tillkallas, skall sådant ej verka rubbning av vad därförinnan under förrättningen lagligen beslutats eller verkställts.

48 §⁸

Vill sökande återkalla ansökningen, göra det skriftligen hos förrättningsmannen, innan förrättningen avslutas, eller hos vattendomstolen på sätt och inom tid för fullföljd av talan mot synemännens utlåtande är stadgat.

Äro i fråga om företag enligt 3 eller 7 kap. sökandena flera, må utan samtligas medgivande återkallelse ej ske, utan så är, att kostnaden av synemännen beräknas uppgå till mer än nio tiondelar av den uppskattade båtnaden av företaget; dock att härvid hänsyn icke skall tagas till båtnad, för vilken enligt 3 kap. 6 § och 7 kap. 29 § bidragsskyldighet till företaget inträder först då båtnaden tagas i anspråk. I fråga om företag enligt 8 kap. må, där sökandena äro flera, utan samtligas medgivande återkallelse ej ske, med mindre kostnaden för företaget finnes uppgå till högre belopp än med hänsyn till nyttan därav kan anses rimligt eller företaget på grund av yrkande under förrättningen blivit väsentligt utvidgat; dock att vad ovan stadgats i fråga om 7 kap. skall gälla jämväl företag, som avser både avledande av avloppsvatten och torrläggning av mark, såvitt detsamma avser sistnämnda ändamål.

Sker återkallelse av någon eller några av sökandena, vare den eller de övriga fortfarande att anse såsom sökande.

Förrättning, som sker efter anmälan av fastighetsbildningsmyndigheten enligt 7 kap. 36 eller 45 §, må inställas, om fastighetsregleringen inställes eller om annat särskilt skäl föreligger.

82 §⁹

Som sökande till förrättning, som i 32 § sägs, anses i detta kap. ej allenast den, som sökt förrättningen, utan även den, som i den ordning 58 § stadgar förenat sig med sökanden eller genom yrkande, som där sägs, föranlett större anläggning än sökanden äskat eller, om sökanden hos förrättningsmannen återkallat ansökningen, inträtt i sökandens ställe.

Som sökande till förrättning, som i 32 § sägs, anses i detta kap. ej allenast den, som sökt förrättningen, utan även den, som i den ordning 58 § stadgar förenat sig med sökanden eller genom yrkande, som där sägs, föranlett större anläggning än sökanden äskat eller, om sökanden hos förrättningsmannen återkallat ansökningen, inträtt i sökandens ställe. *Vid för-*

⁸ Senaste lydelse 1969: 393.

⁹ Senaste lydelse 1941: 614.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

rättning, som sker efter anmälan av fastighetsbildningsmyndigheten enligt 7 kap. 36 eller 45 §, skola ägarna av de fastigheter som ingå i regleringen anses såsom sökande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1939: 608) om enskilda vägar

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1939: 608) om enskilda vägar,

dels att 27 och 28 §§ skall upphöra att gälla

dels att 15, 16, 18—21, 24, 25, 36—40, 49, 65, 78, 86 och 105 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

15 §

Prövning av fråga om rättighet eller skyldighet, som i 6—14 §§ avses, verkställs vid förrättning på stället i den ordning nedan stadgas.

Prövning av fråga om rättighet eller skyldighet, som i 6—14 §§ avses, verkställs *efter ansökning eller anmälan* vid förrättning på stället i den ordning nedan stadgas.

16 §¹

Rätt att *påkalla* förrättning enligt detta kapitel och att vid *förrättningen* föra talan tillkomme för fastighet, som saken förmenas angå, dess ägare ävensom innehavaren, där denne jämlikt 5 § har att svara för fullgörandet av fastighetens väghållningsskyldighet. Samma befogenhet, dock ej i fråga om byggande av väg, tillkomme nyttjanderättshavare, vilken enligt avtal har att fullgöra väghållningsskyldighet för fastigheten.

Rätt att *ansöka om* förrättning enligt detta kapitel och att vid *sådan förrättning* föra talan tillkomme för fastighet, som saken förmenas angå, dess ägare ävensom innehavaren, där denne jämlikt 5 § har att svara för fullgörandet av fastighetens väghållningsskyldighet. Samma befogenhet, dock ej i fråga om byggande av väg, tillkomme nyttjanderättshavare, vilken enligt avtal har att fullgöra väghållningsskyldighet för fastigheten.

Anmälan om förrättning göres av fastighetsbildningsmyndigheten, när vid fastighetsreglering beslutats att fråga om väghållning skall prövas enligt denna lag.

Väckes sålunda fråga, som i 6—14 §§ avses, må härutinnan talan för fastighet vid förrättningen städse föras av innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt, i den mån frågan rör hans rätt.

¹ Senaste lydelse 1954: 197.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Har efter förrättningens början fastighet övergått till ny ägare eller innehavare, vare han i lika mån som företrädaren bunden av vad denne medgivit eller godkänt.

18 §²

Ansökning om förrättning enligt detta kapitel göres skriftligen hos länsstyrelsen.

I ansökningen böra fullständigt uppgivas ärendets omfattning och beskaffenhet, de fastigheter saken förmenas angå, samt vederbörande ägares och innehavares, nyttjanderätts- och servitutshavares namn och hemvist.

Finner länsstyrelsen den äskade förrättningen endast avse fråga, som bör vinna sin lösning i den i 3 kap. stadgade ordning, äge länsstyrelsen avslå ansökningen eller, där förordnande för förrättningsman redan utfärdats men förrättningen ännu icke avslutats, förordna om dess inställande. Är frågan om dylikt beslut beroende på utredning, må med utseende av förrättningsman tills vidare anstå eller länsstyrelsen föreskriva att förrättningen skall vila, intill dess länsstyrelsen annorledes förordnar.

Första—tredje styckena äga motsvarande tillämpning i fråga om anmälan som avses i 16 § andra stycket.

19 §

Till förrättningsman skall länsstyrelsen förordna sådan person, lantmätare eller annan, som finnes äga erforderlig kunskap och erfarenhet samt jämväl i övrigt vara till uppdraget lämplig.

För förrättning, som avser stad eller samhälle på landet, för vilket skall föras fastighetsregister enligt de för stad meddelade bestämmelser, skall till förrättningsman företrädesvis förordnas i stadens eller samhällets tjänst anställd mättningsman eller jämlikt 5 kap. 2 § lagen om fastighetsbildning i stad förordnad förrättningsman för avstyckningar inom staden eller samhället.

För förrättning, som sker efter anmälan enligt 16 § andra stycket, skall den förrättningslantmätare som handlägger fastighetsregleringen förordnas till förrättningsman, om ej särskilda skäl föranleda annat.

Hava samtliga uppgivna sakägare förenat sig om förslag till viss förrättningsman, varde den föreslagne förordnad, där ej annat föranledes av stadgandena i första och andra styckena eller eljest laga hinder möter.

Om förordnandet skall under rättelse av länsstyrelsen meddelas länets lantmäterikontor eller, där est förrättningsakten jämlikt 39 § skall redovisas till byggnadsnämnd, denna nämnd.

Om förordnandet skall under rättelse av länsstyrelsen meddelas länets lantmäterikontor eller, där est förrättningsakten jämlikt 39 § skall redovisas till byggnadsnämnd, denna nämnd. *Har i fall,*

* Senaste lydelse 1954: 197.

Nuvarande lydelse

Förrättningsmannen skall, om han finner sådant nödigt eller någon av sakägarna det äskar, vid förrättningen biträdas av två gode män, vilka av sakägarna eller, om dessa ej åsämjas, av förrättningsmannen utses bland dem, som äro valda till nämndemän eller till ägodelningsnämndemän eller till gode män vid lantmäteri- eller mätningsförrättningar. Ej må till god man utses någon, som är bosatt fjärran från den ort, där förrättningsstället är beläget, när annan behörig närmare finnes.

Bestämmes under förrättningens fortgång, att gode män skola tillkallas, må det ej verka rubbning av åtgärd, som därförinnan vidtagits.

Stanna förrättningsmannen och gode männen i olika meningar, gälle vad de flesta säga. Har var sin särskilda mening, gälle förrättningsmannens.

För förrättningen njute förrättningsmannen och gode männen ersättning, den förre i likhet med vad för lantmätare och de senare i enlighet med vad för gode män vid lantmäteriförrättningar är eller varder stadgat.

Den ersättning, så ock kostnad för kallelser eller annat, som för förrättningen är av nöden, skall, där ej annorlunda är särskilt stadgat, av sökanden genast förskjutas samt, därest vid förrättningen flera förpliktas till väghållning eller utgivande av ersättning enligt 9 § tredje stycket, mellan dem och sökanden fördelas efter ty skäligt prövas.

Föreslagen lydelse

som avses i andra stycket, till förrättningsman förordnats annan än den förrättningslantmätare som handlägger fastighetsregleringen, skall den senare underrättas.

20 §

Förrättningsmannen skall, om han finner sådant nödigt eller någon av sakägarna det äskar, vid förrättningen biträdas av två gode män, vilka av sakägarna eller, om dessa ej åsämjas, av förrättningsmannen utses bland dem, som äro valda till nämndemän eller till gode män vid fastighetsdomstol eller till gode män vid fastighetsbildningsförrättningar. Ej må till god man utses någon, som är bosatt fjärran från den ort, där förrättningsstället är beläget, när annan behörig närmare finnes.

21 §

För förrättningen njute förrättningsmannen och gode männen ersättning, den förre i likhet med vad för lantmätare och de senare i enlighet med vad för gode män vid fastighetsbildningsförrättningar är eller varder stadgat.

Den ersättning, så ock kostnad för kallelser eller annat, som för förrättningen är av nöden, skall, där ej annorlunda är särskilt stadgat, av sökanden genast förskjutas samt, därest vid förrättningen flera förpliktas till väghållning eller utgivande av ersättning enligt 9 § tredje stycket, mellan dem och sökanden fördelas efter ty skäligt prövas. *Vid förrättning, som sker efter anmälan enligt 16 § andra stycket, skola ägarna av de fastigheter, som ingå i regleringen, anses såsom sökande.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

Förrättningsman skall så skyndsamt som möjligt å därför tjänlig tid börja förrättningen samt utan onödigt dröjsmål fortsätta och avsluta densamma.

Finner förrättningsmannen anledning till antagande att till förrättningen hänskjuten fråga bör lösas i den i 3 kap. stadgade ordningen, skall han genast härom underrätta länsstyrelsen och inhämta dess besked huruvida förrättningen skall fortgå.

Vill den, som sökt förrättning, sedan förrättningsman förordnats men innan sammanträde under förrättningen hållits, återkalla sin talan, göre det skriftligen hos förrättningsmannen. Därest *kungörelse eller kallelser, varom i 25 § sägs*, redan utfärdats och återkallelsen inkommit så sent att förrättningsmannen ej kan i god tid före det utsatta sammanträdet skriftligen underrätta samtliga kända sakägare om förrättningens inställande, vare återkallelsen utan verkan; och meddele förrättningsmannen sökanden därom besked. Sker återkallelsen vid sammanträde under förrättningen, skall denna genast inställas, där ej annan sakägare, som äger påkalla förrättning rörande den väckta frågan, begär att förrättningen fortsättes.

Vill den, som sökt förrättning, sedan förrättningsman förordnats men innan sammanträde under förrättningen hållits, återkalla sin talan, göre det skriftligen hos förrättningsmannen. Därest *kallelse, som avses i 25 §*, redan utfärdats och återkallelsen inkommit så sent att förrättningsmannen ej kan i god tid före det utsatta sammanträdet skriftligen underrätta samtliga kända sakägare om förrättningens inställande, vare återkallelsen utan verkan; och meddele förrättningsmannen sökanden därom besked. Sker återkallelsen vid sammanträde under förrättningen, skall denna genast inställas, där ej annan sakägare, som äger påkalla förrättning rörande den väckta frågan, begär att förrättningen fortsättes.

Förrättning, som sker efter anmälan enligt 16 § andra stycket, må inställas, om fastighetsregleringen inställes eller om annat särskilt skäl föreligger.

25 §³

Innan förrättning företages, skall förrättningsmannen om tid och ställe för första sammanträdet utfärda kungörelse, som skall minst fjorton dagar därförut ej mindre uppläsas i kyrkan för den eller de församlingar, där de av förrättningen berörda fastigheter äro belägna, än även införas i en eller, där förhållandena påkalla det, två eller flera av ortens tidningar.

Bestämmelserna i 4 kap. 18—24 §§ fastighetsbildningslagen (1970:988) om kallelse och delgivning samt om underrättelse till byggnadsnämnden äga motsvarande tillämpning vid förrättning enligt detta kapitel.

³ Senaste lydelse 1947: 387.

Nuvarande lydelse

Härjämte åligge det förrättningsmannen att minst fjorton dagar före sammanträdet med posten avsända skriftlig kallelse till sammanträdet till envar uppgiven eller eljest för förrättningsmannen känd sakägare. Kallelse skall adresseras till den fastighet, varom fråga är, såvida ej säker kunskap vinnes om annan adress inom landet för mottagaren. Är mark, som beröres av förrättningen, samfällad för flera fastigheter med skilda ägare och finnes för samfälligheten känd styrelse eller annan, som är satt att den förvalta, erfordras ej kallelse till de särskilda delägarna i samfälligheten, utan varde kallelsen sänd till ledamot av styrelsen eller till förvaltaren; och vare denne, där han ej äger att själv föra talan för samfälligheten, delägarna ansvarig för att kallelsen tillställs någon, som äger behörighet härtill, eller, om sådan ej finnes, kommer till delägarnas kännedom. Finnes ej känd styrelse eller förvaltare och är marken samfällad för flera än tio fastigheter med skilda ägare, må kallelsen sändas till en av delägarna att vara för dem alla tillgänglig; och skall, där kallelse delgives på detta sätt, kungörelsen om förrättningen innehålla uppgift om vilken delägare, kallelsen tillställs, samt anslås å lämplig plats inom kommun, där den samfällda marken är belägen.

Kungörelse och kallelse, varom i denna paragraf är stadgat, skola innehålla anmaning att vid sammanträdet förete tillgängliga åtkomst- och andra handlingar, som styrka rätt att föra talan vid förrättningen.

Är uppenbart, vilka med avseende å förrättningen äro sakägare, må, utan hinder av att kungörelse och kallelse ej verkställt i ovan stadgade ordning, förrättningen

Föreslagen lydelse

Nuvarande lydelse

företagas, där samtliga sakägarna infinna sig eller av förrättningsmannen blivit minst fjorton dagar förut bevisligen kallade till förrättningen.

Avser förrättningen väg i ort, varest skyldighet föreligger att söka byggnadslov, har förrättningsmannen att minst fjorton dagar förut underrätta byggnadsnämnden om tid och ställe för första sammanträdet.

Där fråga är om vägs byggande så att den korsar eller eljest berör allmän väg, järnväg, spårväg, kanal eller flottled, vare förvaltningen av denna andra trafikled kallad att såsom sakägare deltaga i förrättningen.

Föreslagen lydelse

36 §

Avskrift av förrättningsprotokollet med det i 35 § omnämnda utlåtande samt de vid förrättningen ingångna föreningar och övriga vid förrättningen upprättade handlingar ävensom kopia av karta, där sådan vid förrättningen upprättats, skola av förrättningsmannen inom tjugu dagar eller, om vägen eller största delen därav är belägen inom något av rikets fyra nordligaste län, inom trettio dagar efter förrättningens avslutande överlämnas till ordföranden i styrelse, varom i 50 § förmåles, eller där sådan styrelse ej är tillsatt, till någon i orten boende pålitlig person, som av sakägarna eller, om dessa ej äro ense, av förrättningsmannen med gode männen, där han av sådana biträdes, utses att mottaga samma handlingar; och vare handlingarna hos den, som sålunda mottagit dem, tillgängliga för envar, som åstundar att granska eller avskrifta desamma. Kvitto å handlingarnas mottagande skall vidfogas huvudskriften av förrättningsutlåtandet.

Förrättningsmannen åligge jämväl att inom tid, som i första stycket sägs, om dagen för förrättningens avslutande skriftligen underrätta länets lantmäterikontor eller, därest förrättningsakten jämlikt 39 § skall redovisas till byggnadsnämnd, denna nämnd.

Förrättningsmannen åligge jämväl att inom tid, som i första stycket sägs, om dagen för förrättningens avslutande skriftligen underrätta länets lantmäterikontor eller, därest förrättningsakten jämlikt 39 § skall redovisas till byggnadsnämnd, denna nämnd. *Har i fall, som avses i 19 § andra stycket, till förrättningsman förordnats annan än den förrättningslantmätare som handlägger fastighetsregleringen, skall den senare underrättas.*

37 §

Klagan över förrättningen må av sakägare föras genom besvär hos ägodelningsrätten i den ort,

Klagan över förrättningen må av sakägare föras genom besvär hos den fastighetsdomstol, inom

Nuvarande lydelse

där vägen eller största delen av densamma är belägen. Besvären skola ingivas till *ägodelningsdomaren* inom fyrtiofem dagar eller, om vägen eller största delen därav är belägen inom något av rikets fyra nordligaste län, inom sextio dagar från den dag då förrättningen förklarats avslutad, klaganden dock obetaget att på eget äventyr med posten insända besvären så tidigt att de före sagda tids utgång komma *ägodelningsdomaren* till handa.

Den, som vid förrättningen begärt ersättning enligt 32 §, ägde, ändå att han ej är skägare, rätt att vad denna ersättningsfråga angår fullfölja talan mot förrättningen på sätt och inom tid, varom i första stycket sägs. Dylig talerätt tillkomme ock sakkunnigt biträde såvitt rör av honom vid förrättningen fordrad ersättning enligt 22 §.

38 §

När besvär enligt 37 § blivit anförda, skall *ägodelningsdomaren* genast därom underrätta förrättningsmannen, vilken har att skyndsamt till *ägodelningsdomaren* insända förrättningsprotokollet och övriga förrättningen rörande handlingar jämte karta, där sådan upprättats. Förrättningsmannen vare pliktig att, där *ägodelningsdomaren* eller *ägodelningsrätten* så prövar nödigt, inställa sig vid *rätten* för att höras i målet. Ersättning för inställelsen skall förskjutas av klaganden, och pröve *rätten* i slutliga utslaget, huruvida beloppet skall helt eller delvis gottgöras honom av annan part.

I fråga om förfarandet i målet och talan mot däri meddelade beslut gälle i tillämpliga delar *vad angående klagan över avslutat laga skifte är stadgat*.

39 §⁴

Efter det mål, som i 38 § sägs, blivit genom lagakraftägande dom

Föreslagen lydelse

vars domkrets vägen eller största delen av densamma är belägen. Besvären skola ingivas till *domstolen* inom fyrtiofem dagar eller, om vägen eller största delen därav är belägen inom något av rikets fyra nordligaste län, inom sextio dagar från den dag då förrättningen förklarats avslutad, klaganden dock obetaget att på eget äventyr med posten insända besvären så tidigt att de före sagda tids utgång komma *domstolen* till handa.

När besvär enligt 37 § blivit anförda, skall *fastighetsdomstolen* genast därom underrätta förrättningsmannen, vilken har att skyndsamt till *domstolen* insända förrättningsprotokollet och övriga förrättningen rörande handlingar jämte karta, där sådan upprättats. Förrättningsmannen vare pliktig att, där *domstolen* så prövar nödigt, inställa sig vid *domstolen* för att höras i målet. Ersättning för inställelsen skall förskjutas av klaganden, och pröve *domstolen* i slutliga utslaget, huruvida beloppet skall helt eller delvis gottgöras honom av annan part.

I fråga om förfarandet i målet och talan mot däri meddelade beslut gälle i tillämpliga delar *bestämmelserna om fastighetsbildningsmål i 16—18 kap. fastighetsbildningslagen (1970: 988)*.

Efter det mål, som i 38 § sägs, blivit genom lagakraftägande dom

⁴ Senaste lydelse 1947: 387.

Nuvarande lydelse

avgjort, skall förrättningsakten översändas, där målet återförvisats till förrättningsmannen, till denne men eljest till länets lantmäterikontor eller, om vägen varom fråga är eller största delen därav är belägen inom stad eller samhälle, för vilket byggnadslagens bestämmelser för stad äga tillämpning, till byggnadsnämnden för att där förvaras. Avskrift av dom i målet skall, evad domen vunnit laga kraft eller ej, översändas till nämnda lantmäterikontor eller byggnadsnämnd ävensom till förrättningsmannen och den, som jämlikt 36 § har att förvara avskrift av förrättningshandlingarna.

Föres ej talan mot förrättningen, har förrättningsmannen att insända förrättningsutlåtandet till *ägodelningsdomaren*, vilken åteckne detsamma bevis, att besvär ej anförts; och åligge det förrättningsmannen att, sedan utlåtandet återställts till honom, inom fyra månader efter förrättningens avslutande översända förrättningsakten till den myndighet, hos vilken, enligt vad i första stycket sägs, akten skall förvaras.

Där förrättningen avser väg, som är belägen dels i stad eller samhälle, varom i första stycket förmäles, och dels å egentliga landsbygden, skall förrättningsmannen verkställa avskrift av förrättningshandlingarna, vilken avskrift skall åtfölja akten, tills densamma inlämnats till förvar hos vederbörande byggnadsnämnd eller lantmäterikontor; och åligge det den av dessa myndigheter, som mottagit akten, att därom teckna bevis å avskriften och översända denna till den andra av ifrågavarande myndigheter. I fall, som i detta stycke avses, varde, då avskrift av dom, efter ty ovan är sagt, skall översändas till byggnadsnämnden eller lantmäterikontoret, dylik avskrift tillställd dem båda.

Huru förrättningsman må genom vite tillhållas att fullgöra sin skyldighet att redovisa förrättningsakt och andra honom enligt denna lag åliggande uppgifter, därom förordnar Konungen. Närmare anvisningar

Föreslagen lydelse

avgjort, skall förrättningsakten översändas, där målet återförvisats till förrättningsmannen, till denne men eljest till länets lantmäterikontor eller, om vägen varom fråga är eller största delen därav är belägen inom stad eller samhälle, för vilket byggnadslagens bestämmelser för stad äga tillämpning, till byggnadsnämnden för att där förvaras. Avskrift av dom i målet skall, evad domen vunnit laga kraft eller ej, översändas till nämnda lantmäterikontor eller byggnadsnämnd ävensom till förrättningsmannen och den, som jämlikt 36 § har att förvara avskrift av förrättningshandlingarna. *Har i fall, som avses i 19 § andra stycket, till förrättningsman förordnats annan än den förrättningslantmätare som handlägger fastighetsregleringen, skall avskrift av domen översändas till den senare.*

Föres ej talan mot förrättningen, har förrättningsmannen att insända förrättningsutlåtandet till *fastighetsdomstolen*, vilken åteckne detsamma bevis, att besvär ej anförts; och åligge det förrättningsmannen att, sedan utlåtandet återställts till honom, inom fyra månader efter förrättningens avslutande översända förrättningsakten till den myndighet, hos vilken, enligt vad i första stycket sägs, akten skall förvaras.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

till ledning för förrättningsmän vid handläggning av förrättningar utfärdar Konungen eller den Konungen förordnar.

40 §

Föres ej talan mot förrättning enligt detta kapitel så som i 37 § sägs, gånge det därvid meddelade utlåtandet i verkställighet såsom lagakraftägande dom.

Beträffande rätt att begagna väg, som redan finnes anlagd, samt skyldighet att fullgöra underhåll eller vinterväghållning av sådan väg skall vad i *ägodelningsrätts* dom bestämts, ändå att talan däremot föres, omedelbart lända till efterrättelse, såframt ej *ägodelningsrätten* eller högre rätt. där saken är anhängig, annorledes förordnar.

På yrkande av part må *ägodelningsrätten*, där särskilda skäl därtill äro, förordna, att jämväl vad i dess dom bestämts rörande rätt att bygga väg över annans mark eller rätt, som i 13 § avses, må verkställas utan hinder av att domen icke vunnit laga kraft.

Den, som söker verkställighet av dom, som icke vunnit laga kraft, har att ställa pant eller borgen för den gottgörelse för skada genom verkställighetsåtgärden, som kan, där domen ändras, prövas skola utgå; och gälle därom vad i 48 § första stycket utsökningslagen stadgas. Från skyldighet att ställa dylik säkerhet vare kronan fri.

Att vad genom förrättning eller dom enligt detta kapitel bestämts i vissa hänseenden skall verkställas i särskild ordning följer av vad nedan i 41 och 49 §§ samt angående vägsamfällighet stadgas.

49 §⁶

Försummar väglottshavare att vederbörligen bygga eller underhålla sin väglott eller fullgöra vinterväghållning därå och bättrar han ej ofördröjligen efter tillsägelse, skall tillsyningsman, som i 48 § omförmäles, hålla syn genom två ojävige män, av vilka den ene skall vara nämndeman, *ägodelningsnämndeman* eller god man vid *lantmåteri- eller mättningsförrättningar*. Varder vid synen, till vilken den försumlige skall i god

Beträffande rätt att begagna väg, som redan finnes anlagd, samt skyldighet att fullgöra underhåll eller vinterväghållning av sådan väg skall vad i *fastighetsdomstols* dom bestämts, ändå att talan däremot föres, omedelbart lända till efterrättelse, såframt ej *fastighetsdomstolen* eller högre rätt, där saken är anhängig, annorledes förordnar.

På yrkande av part må *fastighetsdomstolen*, där särskilda skäl därtill äro, förordna, att jämväl vad i dess dom bestämts rörande rätt att bygga väg över annans mark eller rätt, som i 13 § avses, må verkställas utan hinder av att domen icke vunnit laga kraft.

Försummar väglottshavare att vederbörligen bygga eller underhålla sin väglott eller fullgöra vinterväghållning därå och bättrar han ej ofördröjligen efter tillsägelse, skall tillsyningsman, som i 48 § omförmäles, hålla syn genom två ojävige män, av vilka den ene skall vara nämndeman i *domsaga* eller i *fastighetsdomstol* eller god man vid *fastighetsbildningsförrättningar*. Varder vid synen, till vilken den försumlige skall i god tid

⁶ Senaste lydelse 1954: 197.

Nuvarande lydelse

tid kallas, bristen vitsordad, uppskatte synemännen i penningar kostnaden för dess botande. Därefter äge tillsyningsmannen erhålla utmätning hos den försumlige för det uppskattade beloppet jämte synekostnaderna samt vare pliktig att, i den mån medel sålunda för ändamålet tillhandahållits honom, ofördröjligen ombesörja utförande av det eftersatta arbetet. Nöjes ej vägglottshavaren åt synen eller honom påförda synekostnader, instämme sitt klander till allmän underrätt i orten inom tre månader efter utmätningen eller vare sin talan kvitt.

Vad i första stycket angående syn stadgats utgöra icke hinder för tillsyningsmannen att, därest vägglott ej ofördröjligen efter tillsägelse bättas, genast bota befintlig brist. Har så skett, njute han av den försumlige skälig gottgörelse för arbetet, i den mån detta visas hava varit erforderligt för vägglottens försättande i laggilt skick.

Föreslagen lydelse

kallas, bristen vitsordad, uppskatte synemännen i penningar kostnaden för dess botande. Därefter äge tillsyningsmannen erhålla utmätning hos den försumlige för det uppskattade beloppet jämte synekostnaderna samt vare pliktig att, i den mån medel sålunda för ändamålet tillhandahållits honom, ofördröjligen ombesörja utförande av det eftersatta arbetet. Nöjes ej vägglottshavaren åt synen eller honom påförda synekostnader, instämme sitt klander till allmän underrätt i orten inom tre månader efter utmätningen eller vare sin talan kvitt.

65 §

Inträda, sedan fråga om rättighet eller skyldighet, som i 6—14 §§ avses, blivit genom förrättning eller dom avgjord, ändrade förhållanden, som på frågan i synnerlig mån inverka, äge *envar sakägare påkalla frågans återupptagande* vid ny förrättning.

Inträda, sedan fråga om rättighet eller skyldighet, som i 6—14 §§ avses, blivit genom förrättning eller dom avgjord, ändrade förhållanden, som på frågan i synnerlig mån inverka, *må frågan återupptagas* vid ny förrättning.

78 §⁶

Finner länsstyrelse anledning till antagande att förhållandena å viss ort inom länet påkalla bildande av vägförening, skall frågan företagas till *handläggning vid förrättning i den ordning nedan omförmäles*.

Rätt att föra talan vid förrättningen tillkommer ägare och i 5 § avsedd innehavare av fastighet, som saken förmenas angå, samt innehavare av nyttjande- eller servitutsrätt med avseende å fastigheten, *envar i vad frågan rör hans rätt*.

Om förordnande av förrättningsman, biträde vid förrättningen av gode män samt utseende av sakkunnigt biträde åt förrättningsman gälle vad i 19 § första stycket, 20 § och 22 § första stycket första punkten sägs. Beträffande förrättningen i övrigt skola be-

Om förordnande av förrättningsman, biträde vid förrättningen av gode män samt utseende av sakkunnigt biträde åt förrättningsman gälle vad i 19 § första stycket, 20 § och 22 § första stycket första punkten sägs. Beträffande förrättningen i övrigt skola be-

* Senaste lydelse 1954: 197.

Nuvarande lydelse

stämmelserna i 23 §, 24 § första stycket, 25 § och 27—31 §§ äga motsvarande tillämpning, dock att underrättelse om tid och ställe för sammanträde städse skall tillställas byggnadsnämnden samt att anteckning som omförmäles i 31 § andra stycket må underlåtas.

Förrättningsmannen och hans biträden samt gode männen vare berättigade att erhålla tillträde till fastigheter och byggnader samt att därvid övergå ägor och anbringa märken eller signaler i vad det finnes erforderligt för uppdragets fullgörande, varvid skall iakttagas att skada å egendom såvitt möjligt undvikas.

Förrättningsmannen och sakkunnigt biträde äge för uppdraget njuta ersättning med belopp som, där ej annorlunda är eller varder särskilt stadgat, på ansökan bestämmes av länsstyrelsen. Om ersättning åt god man gälle vad som är eller varder stadgat om gode män vid *lantmåteriförrättningar*.

Ersättning, som nu sagts, så ock annan av förrättningen föranledd kostnad skall gäldas av vägföreningen eller, om vägförening ej kommer till stånd, av kronan. Där kostnad föranletts uteslutande av viss sakägares yrkande eller bestridande, må dock, om så prövas skäligt, sakägaren förpliktas gälda sagda kostnad.

86 §⁷

Kan överenskommelse ej träffas om sådan ersättning för upplåtelse eller annat intrång, som avses i 75 § första eller tredje stycket, skall vägföreningen genom stämning hänskjuta tvisten till domstols prövning.

Målet anhängiggöres vid *ägodelningsrätten i den ort, där vägen eller största delen av densamma är belägen. Rörande förfarandet i målet samt talan mot däri meddelade beslut gälle i tillämpliga delar vad om jorddelningsmål, som genom stämning anhängiggjorts, finnes stadgat.*

Den, som fordrar ersättning, stånde jämväl öppet att få tvisten prövad enligt vad nu sagts, dock ej då fråga är om ersättning enligt 75 § första stycket för markupplåtelse eller annat intrång av väg samt föröeningen åtnjuter anstånd, som i 87 § omförmäles, med vägens byggande eller övertagande till våghållning enligt beslut, som meddelats innan ersättningskravet genom stämning väckes.

Föreslagen lydelse

stämmelserna i 23 §, 24 § första stycket, 25 § och 29—31 §§ äga motsvarande tillämpning, dock att underrättelse om tid och ställe för sammanträde städse skall tillställas byggnadsnämnden samt att anteckning som omförmäles i 31 § andra stycket må underlåtas.

Förrättningsmannen och sakkunnigt biträde äge för uppdraget njuta ersättning med belopp som, där ej annorlunda är eller varder särskilt stadgat, på ansökan bestämmes av länsstyrelsen. Om ersättning åt god man gälle vad som är eller varder stadgat om gode män vid *fastighetsbildningsförrättningar*.

Målet anhängiggöres vid *den fastighetsdomstol, inom vars domkrets vägen eller största delen av densamma är belägen.*

⁷ Senaste lydelse 1954: 197.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Vägföreningen vare pliktig vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader å målet, där ej rätten med hänsyn till omständigheterna finner skäligt annorlunda förordna.

På begäran av vägföreningen bestämme *ägodelningsrätten*, så snart ske kan efter det målet där anhängiggjorts, ett belopp, som föreningen må nedsätta till säkerhet för fullgörande av sin ersättningskyldighet.

På begäran av vägföreningen bestämme *fastighetsdomstolen*, så snart ske kan efter det målet där anhängiggjorts, ett belopp, som föreningen må nedsätta till säkerhet för fullgörande av sin ersättningskyldighet.

Sedan föreningen hos länsstyrelsen nedsatt det sålunda bestämda beloppet, äge föreningen utan hinder av att ersättningsfrågan icke blivit slutligen avgjord taga vägmarken, vägen eller rättigheten i anspråk för avsett ändamål.

Uppstår tvist om sådan rätt att begagna väg, som avses i 77 §, eller om beloppet av avgiften för begagnandet, må tvisten efter stämning hänskjutas till domstols prövning; och gälle därom vad i andra stycket sägs. I enahanda ordning må frågan upptagas till förnyad prövning, där ändrade förhållanden inträtt, som i synnerlig mån inverka på frågan.

105 §^s

Den som vill göra anspråk på ersättning enligt 102, 103 eller 104 § skall göra framställning därom hos länsstyrelsen.

Kan överenskommelse icke träffas om ersättningen, har den som gjort framställningen att instämma sin talan till *ägodelningsrätten i den ort, där* den av förordnandet eller föreläggandet berörda marken är belägen. Jämväl kronan äger påkalla prövning av ersättningsfrågan enligt vad nu sagts. *Rörande förfarandet i målet samt talan mot däri meddelade beslut skall i tillämpliga delar gälla vad om jorddelningsmål, som genom stämning anhängiggjorts, finnes stadgat.* Kronan skall vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader å målet, såframt ej rätten med hänsyn till omständigheterna finner skäligt annorlunda förordna.

Kan överenskommelse icke träffas om ersättningen, har den som gjort framställningen att instämma sin talan till *den fastighetsdomstol, inom vars domkrets* den av förordnandet eller föreläggandet berörda marken är belägen. Jämväl kronan äger påkalla prövning av ersättningsfrågan enligt vad nu sagts. Kronan skall vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader å målet, såframt ej rätten med hänsyn till omständigheterna finner skäligt annorlunda förordna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

* Senaste lydelse 1954: 197.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1966: 700) om vissa gemensamhetsanläggningar

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1966: 700) om vissa gemensamhetsanläggningar,

dels att 10—13, 19—21 och 35 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 44 §, och närmast före 44 § en ny rubrik av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 §

Förrättning sker efter ansökan eller anmälan.

Framställning om förrättning göres av ägaren till fastighet, som uppges vara i behov av den med *framställningen* avsedda anläggningen, eller av byggnadsnämnden.

Ansökan om förrättning göres av ägaren till fastighet, som uppges vara i behov av den med *ansökningen* avsedda anläggningen, eller av byggnadsnämnden.

Anmälan om förrättning göres av fastighetsbildningsmyndigheten, när vid fastighetsreglering beslutats att fråga om gemensamhetsanläggning skall prövas enligt denna lag.

Vid förrättningen får talan föras av ägaren till fastighet, som saken kan angå. I fråga om fastighet, i vilken utrymme för anläggningen kan bli upplåtet, äger även innehavare av annan särskild rätt till fastigheten än rätt för fordran föra talan i den mån hans rätt beröres.

11 §

Framställning om förrättning göres skriftligen hos länsstyrelsen i det län där fastighet, som saken kan angå, är belägen.

I framställningen skall anges den anläggning som avses bli inrättad.

Är det uppenbart, att *framställningen* icke kan upptagas till prövning, skall den omedelbart avvisas.

Ansökan eller anmälan om förrättning göres skriftligen hos länsstyrelsen i det län där fastighet, som saken kan angå, är belägen.

Vid ansökan eller anmälan skall anges den anläggning som avses bli inrättad.

Är det uppenbart, att *ansökan* icke kan upptagas till prövning, skall den omedelbart avvisas.

12 §

Avvisas ej framställning om förrättning, förordnar länsstyrelsen förrättningsman.

Nuvarande lydelse

Till förrättningsman *utses* person, som äger den kunskap och erfarenhet som uppdraget kräver samt även i övrigt är lämplig till detta.

Föreslagen lydelse

Till förrättningsman *förordnar länsstyrelsen* person, som äger den kunskap och erfarenhet som uppdraget kräver samt även i övrigt är lämplig till detta.

För förrättning, som sker efter anmälan enligt 10 § tredje stycket, skall den förrättningslantmätare som handlägger fastighetsregleringen förordnas till förrättningsman, om ej särskilda skäl föranleda annat.

13 §

Om förrättningsmannen finner, att medverkan av gode män behöves, eller om sakägare påkallar sådan medverkan och oskäligt dröjsmål icke föranledes därav, skall förrättningsmannen biträdas av två gode män. Dessa utses av förrättningsmannen bland dem som äro valda till nämndemän, ägodelningsnämndemän eller gode män vid *lantmåteriförrättningar*. Gode männen behöva dock ej deltaga i handläggningen beträffande fråga av förberedande natur eller i åtgärd under förrättningen, för vilken deras medverkan uppenbart saknar betydelse.

Om förrättningsmannen finner, att medverkan av gode män behöves, eller om sakägare påkallar sådan medverkan och oskäligt dröjsmål icke föranledes därav, skall förrättningsmannen biträdas av två gode män. Dessa utses av förrättningsmannen bland dem som äro valda till nämndemän *i domsaga eller i fastighetsdomstol* eller gode män vid *fastighetsbildningsförrättningar*. Gode männen behöva dock ej deltaga i handläggningen beträffande fråga av förberedande natur eller i åtgärd under förrättningen, för vilken deras medverkan uppenbart saknar betydelse.

Deltaga gode män, äga bestämmelserna i det följande om förrättningsman motsvarande tillämpning på honom jämte gode männen, om annat ej framgår.

Bestämmas att gode män skola medverka, rubbas icke därigenom vad som dessförinnan beslutats eller verkställts under förrättningen.

19 §

Förrättningsmannen och särskilt tillkallad sakkunnig äga erhålla ersättning, innefattande skäligt arvode och gottgörelse för behövliga kostnader. Gode männen äga erhålla ersättning enligt de bestämmelser som gälla för gode män vid *lantmåteriförrättningar*. Ersättningarna utom arvode till förrättningsmannen skola när det påfordras utges i förskott av den

Förrättningsmannen och särskilt tillkallad sakkunnig äga erhålla ersättning, innefattande skäligt arvode och gottgörelse för behövliga kostnader. Gode männen äga erhålla ersättning enligt de bestämmelser som gälla för gode män vid *fastighetsbildningsförrättningar*. Ersättningarna utom arvode till förrättningsmannen skola när det påfordras utges i förskott

Nuvarande lydelse

som gjort framställning om förrättningen.

Förrättningskostnaderna skola, om anläggningsbeslut meddelas, bäras av ägarna till de anslutna fastigheterna efter varje fastighets andelstal. Inställes förrättning, skola kostnaderna betalas av den som gjort framställning om förrättningen eller, om byggnadsnämnden påkallat förrättningen, av kommunen. När det är skäligt på grund av särskilda omständigheter, få kostnaderna dock fördelas på annat sätt.

Föreslagen lydelse

av den som ansökt om förrättningen.

Förrättningskostnaderna skola, om anläggningsbeslut meddelas, bäras av ägarna till de anslutna fastigheterna efter varje fastighets andelstal. Inställes förrättning, skola kostnaderna betalas av den som ansökt om förrättningen eller, om byggnadsnämnden påkallat förrättningen, av kommunen. När det är skäligt på grund av särskilda omständigheter, få kostnaderna dock fördelas på annat sätt.

Sker förrättning efter anmälan enligt 10 § tredje stycket, skola ägarna av de fastigheter som ingå i regleringen anses såsom sökande.

Beslut i fråga som avses i denna paragraf meddelas i samband med anläggningsbeslutet eller beslutet om förrättningens inställande. Beträffande förskott kan beslut meddelas även under förrättningen.

20 §

Bestämmelserna i 2 kap. 2 § första stycket, 4, 8, 9 och 11 §§, 3 kap. 1 §, 2 § första stycket och andra stycket första punkten, 3 och 4 §§, 6 § första stycket, 8, 9 och 13 §§, 16 kap. 2 § samt 18 kap. 3 § första stycket lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet äga motsvarande tillämpning på förrättning enligt denna lag.

Utöver den rätt som enligt 2 kap. 11 § lagen om delning av jord å landet tillkommer förrättningsmän och sakkunniga äga dessa, i den mån det behöves för förrättningens utförande, erhålla tillträde till byggnad, som beröres av förrättningen.

Bestämmelserna i 4 kap. 3—6, 12 och 16 §§, 17 § första stycket, 18—23 §§, 30 § första stycket, 32 § tredje stycket, 34, 35, 38 och 40 §§ fastighetsbildningslagen (1970:988) äga motsvarande tillämpning på förrättning enligt denna lag.

Förrättning, som sker efter anmälan enligt 10 § tredje stycket, får, utöver vad som framgår av 18 § första stycket, inställas, om fastighetsregleringen inställes eller om annat särskilt skäl föreligger.

Om anläggningsbeslut eller beslut om förrättningens inställande icke meddelas vid sammanträde, skall det meddelas på tid och plats som tillkännagivits vid sammanträde eller varom sakägarna underrättats skriftligen eller i annan ordning som bestämts vid sammanträde. Detsamma gäller beslut, beträffande vilket besvärstiden räknas från dagen för beslutets meddelande. Beslutet skall innehålla underrättelse om vad

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

som skall iakttagas för fullföljd av talan. Om anläggningsbeslut skall förrättningsmannen omedelbart underrätta byggnadsnämnden.

21 §

Talan mot beslut, som meddelats av förrättningsman, föres genom besvär hos den *ägodelningsrätt* inom vars domkrets fastigheterna äro belägna eller, om fastigheterna ligga inom skilda domkretsar, hos den av *ägodelningsrätterna* inom vars domkrets huvuddelen ligger. *Mot beslut, varigenom jäv mot förrättningsman ogillats, föres dock talan hos ägodelningsdomaren.* Klagande skall inkomma med besvärslaga till *ägodelningsdomaren* inom trettio dagar från den dag då anläggningsbeslutet eller beslutet om förrättningens inställande meddelades eller, när under förrättningen meddelats beslut, varigenom jäv mot förrättningsman ogillats eller sakkunnig tillkallats eller fråga om förskjutande av ersättning till förrättningsman eller sakkunnig prövats, från den dag då detta beslut meddelades.

Talan mot beslut, som meddelats av förrättningsman, föres genom besvär hos den *fastighetsdomstol* inom vars domkrets fastigheterna äro belägna eller, om fastigheterna ligga inom *skilda* domkretsar, hos den av *domstolarna* inom vars domkrets huvuddelen ligger. Klagande skall inkomma med besvärslaga till *domstolen* inom trettio dagar från den dag då anläggningsbeslutet eller beslutet om förrättningens inställande meddelades eller, när under förrättningen meddelats beslut, varigenom jäv mot förrättningsman ogillats eller sakkunnig tillkallats eller fråga om förskjutande av ersättning till förrättningsman eller sakkunnig prövats, från den dag då detta beslut meddelades.

Byggnadsnämnden äger föra talan mot anläggningsbeslut på den grund att beslutet strider mot avgörande i fråga som avses i 17 § andra stycket.

I fråga om förfarandet i målet och talan mot beslut som meddelas i detta *gäller* i tillämpliga delar *vad som är föreskrivet beträffande avslutad jorddelningsförrättning eller, om talan avser beslut om ogillande av jäv mot förrättningsman, bestämmelserna i 21 kap. 29 § andra stycket och 50 § lagen om delning av jord å landet. Mot ägodelningsrätts beslut i dit fullföljd fråga om tillkallande av sakkunnig får talan ej föras.*

I fråga om förfarandet i målet och talan mot beslut som meddelas i detta *gälla* i tillämpliga delar *bestämmelserna om fastighetsbildningsmål i 16—18 kap. fastighetsbildningslagen (1970: 988).*

35 §

Beslut, som meddelats av förrättningsman och som vunnit laga kraft, får med iakttagande av bestämmelserna i det följande verkställas såsom lagakraftvunnen dom.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Ha besvär anförts mot anläggningsbeslut, äger rätten förordna, att beslutet utan hinder av den förda talan skall lända till efterrättelse från dag, som rätten bestämmer med iakttagande av att fastighetsägare eller annan vars rätt beröres får skäligen rådrum. Sådant förordnande får meddelas endast på yrkande av någon som ställer betryggande säkerhet för den ersättning, som kan komma att bestämmas utöver vad anläggningsbeslutet föreskriver, jämte ränta samt för det skadestånd, som han kan bli skyldig att utge, om beslutet ändras på annat sätt.

Förordnande enligt andra stycket får meddelas utan huvudförhandling. Innan förordnande meddelas, skola sakägarna erhålla tillfälle att yttra sig. Rätten skall i samband med målets avgörande pröva, om förordnandet alltjämt skall bestå. Talan mot *ägodelningsrätts* beslut under rättegången i fråga som avses här föres särskilt. Mot hovrätts beslut i fråga angående förordnande enligt andra stycket får talan ej föras.

Förordnande enligt andra stycket får meddelas utan huvudförhandling. Innan förordnande meddelas, skola sakägarna erhålla tillfälle att yttra sig. Rätten skall i samband med målets avgörande pröva, om förordnandet alltjämt skall bestå. Talan mot *fastighetsdomstols* beslut under rättegången i fråga som avses här föres särskilt. Mot hovrätts beslut i fråga angående förordnande enligt andra stycket får talan ej föras.

Besvär

44 §

Talan mot länsstyrelsens beslut som avses i 17 § tredje stycket föres hos Konungen genom besvär.

Mot annat beslut av länsstyrelse enligt denna lag föres talan hos kammarrätten genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om talan mot länsstyrelsens beslut som meddelats före den 1 januari 1972.

4 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt**

Härigenom förordnas, att 7 § lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt skall ha nedan angivna lydelse.

7 §¹

Är samfällad fastighet sådan, att tillämpning av föreskrifterna om *laga skifte* kan ifrågakomma, och har delägare i fastigheten gjort

Är samfällad fastighet sådan, att tillämpning av föreskrifterna om *klyvning* kan ifrågakomma, och har delägare i fastigheten gjort an-

¹ Senaste lydelse 1926: 333.

Nuvarande lydelse

ansökan om fastighetens försäljning; vill annan delägare att gemenskapen skall upplösas genom laga skifte, give det tillkänna, innan ansökningen varder av första domstol avgjord. Upplyses, att laga skifte blivit i laga ordning sökt, låte rätten frågan om försäljning vila, till dess sig visat, huruvida på den ansökan laga skifte kommer till stånd; är ej ansökan om laga skifte gjord, give rätten nödig tid därtill. Kommer någon i högre rätt och visar, att laga skifte blivit sökt, må fastigheten ändock gå till försäljning, evad skiftet kommer till stånd eller icke.

Föreslagen lydelse

sökan om fastighetens försäljning; vill annan delägare att gemenskapen skall upplösas genom klyvning, give det tillkänna, innan ansökningen varder av första domstol avgjord. Upplyses, att klyvning blivit i laga ordning sökt, låte rätten frågan om försäljning vila, till dess sig visat, huruvida på den ansökan klyvning kommer till stånd; är ej ansökan om klyvning gjord, give rätten nödig tid därtill. Kommer någon i högre rätt och visar, att klyvning blivit sökt, må fastigheten ändock gå till försäljning, evad klyvningen kommer till stånd eller icke.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

5 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1925: 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område**

Härigenom förordnas, att 6—8, 11, 13—16 och 18 §§ lagen (1925: 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område skall ha nedan angivna lydelse.

6 §¹

Har ansökan ingivits, såsom i 5 § sägs, och är ej uppenbart, att lösningsrätt icke kan äga rum, förordne Konungens befallningshavande lantmätare att med biträde av gode män verkställa förrättning, som i nämnda paragraf avses. Hör mark, om vars inlösen är fråga, till stad eller är den belägen inom samhälle eller annan ort å landet, där de i 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna om avstyckning äga tillämpning, skall vad nu förevarande lag innehåller

Har ansökan ingivits, såsom i 5 § sägs, och är ej uppenbart, att lösningsrätt icke kan äga rum, förordne Konungens befallningshavande lantmätare att med biträde av gode män verkställa förrättning, som i nämnda paragraf avses.

¹ Senaste lydelse 1970: 434.

Nuvarande lydelse

ler i avseende å lantmätare och förordnande för sådan gälla om den, som jämlikt lagen om fastighetsbildning i stad är på grund av tjänst eller förordnande behörig att förrätta avstyckningar i staden, samhället eller orten.

I fråga om kungörelse angående förrättningen, jordägarens och nyttjanderättshavarens kallande till densamma ävensom andra under rättelser om förrättningen skola de i 3 kap. 1 § första, andra och tredje styckena samt 2 § av lagen om delning av jord å landet meddelade stadgandena äga motsvarande tillämpning, dock med iakttagande att kungörelsen städse skall införas i ortstidning och att den skall innehålla, att de, vilkas rätt är beroende av förrättningen, äga att därvid tillstådeskomma och bevaka sin rätt. Rörelse ansökan mark som ingår i stadsplan eller byggnadsplan, skall kallelse jäm väl tillställas byggnadsnämnden eller sakkunnig enligt 101 § byggnadsstadgan. Rörelse ansökan mark, som är samfällad för flera fastigheter med skilda ägare, må 10 § eller 16 § andra stycket och 17 § delgivningslagen (1970: 428) tillämpas vid kallelse till de särskilda delägarna i samfälligheten, oavsett att nämnda lag ej är tillämplig i övrigt.

Besväras marken av sökt eller beviljad in-teckning för fordran eller för rätt till avkomst eller annan förmån eller kan den enligt 11 kap. 2 § jordabalken i ägarens hand häfta för fordran eller annan rättighet, som nyss är sagd, skola innehavare av sådan fordran eller rättighet, om de äro kända och inom riket boende, under rättas om förrättningen genom särskilda kallelsebrev enligt vad om kallelsebrevs avsändande till jordägaren och nyttjanderättshavaren är stadgat. Är marken

Förelagen lydelse

I fråga om jordägarens och nyttjanderättshavarens kallande till förrättningen ävensom andra underrättelser om förrättningen äga 4 kap. 12 och 18—24 §§ fastighetsbildningslagen (1970: 988) motsvarande tillämpning.

Besväras marken av beviljad eller sökt in-teckning eller inskrivning av rätt till avkomst eller annan förmån eller kan den i ägarens hand häfta för fordran eller rätt till avkomst eller annan förmån med särskild företrädesrätt enligt 5 § lagen (1970: 995) om införande av nya jordabalken, skola innehavare av panträtt eller sådan fordran eller rättighet, om de äro kända och inom riket boende, kallas till förrättningen på samma sätt som gäller för jordägaren och nyttjanderättshavaren.

Nuvarande lydelse

samfällad för flera än tio fastigheter med skilda ägare, vare dock sådan underrättelse ej nödig, såframt kungörelsen om förrättningen införes, förutom i tidning inom orten, jämväl i allmänna tidningarna.

Föreslagen lydelse

7 §

Konungens befallningshavande göra hos domaren på landet eller hos rätten i stad anmälan om förordnande av lantmätare. Förordnandet skall antecknas i inteckningsprotokollet på landet å nästa rättegångsdag under lagtima ting och i stad å nästa rättegångsdag för inteckningsärenden samt anmärkas i intecknings- eller fastighetsboken.

Konungens befallningshavande göra hos inskrivningsmyndigheten anmälan om förordnande av lantmätare för anteckning i fastighetsboken.

8 §²

Vill jordägaren under åberopande av förhållande, som i 2 § första stycket sägs, bestrida nyttjanderättshavarens lösningsanspråk, åligger det honom att vid första sammanträdet under förrättningen antingen med lagakraftägande utslag visa, att nyttjanderätten är förverkad eller att nyttjanderätt ansetts icke förefinnas, eller ock styrka, att talan där- om är anhängig; och skall i sistnämnda fall förrättningen vila i avbidan på lagakraftägande utslag. Säger han, att han ej kunnat till den tid skaffa bevis, att talan är anhängig, eller att stämning, som given är, ännu ej hunnit delgivas, förelägge förrättningsmännen honom viss skäligh tid att fullgöra vad i första punkten sägs; och vile emellertid förrättningen.

Jordägaren och nyttjanderättshavaren äga, där fråga ej är om tomt-indelad mark, överenskomma om jämkning av gränserna för det område, som skall lösas.

Förrättningsmännen skola tillse, att området, såvitt möjligt, varder sålunda bestämt, att hinder för meddelande av fastställelse å förrättningen ej möter; och äga förrättningsmännen förordna om sådan jämkning av områdets gränser, som härav kan föranledas. Är fråga om område, som ingår i stadsplan eller byggnadsplan, skola förrättningsmännen under förrättningen underställa Konungens befallningshavandes prövning, hu-

Utgör område som skall lösas icke särskild fastighet, må området avskiljas. Därvid äga 3 kap. 2 § samt 10 kap. 1, 2 och 5 §§ fastighetsbildningslagen (1970: 988) motsvarande tillämpning. Även område som tillagts fastighet genom sänjedelning eller ingår i fastighet som innehaves med fideikommissrätt må avskiljas. Avskiljes område, skola förrättningsmännen tillse att såväl området som återstoden av fastigheten få till-

² Senaste lydelse 1939: 74.

Nuvarande lydelse

ruvida planens genomförande eller lämplig tomtindelning försvåras genom områdets inlösen. Rätt att överklaga Konungens befallningshavandes beslut tillkommer ock byggnadsnämnden eller sakkunnig enligt 101 § byggnadsstadgan.

Vid bestämmandet av löseskillingen skall avdrag göras för värdet av förbättring, som i 1 § sista stycket sägs. Nyttjanderättshavaren skall tillgodoräknas värdet av dylik förbättring å sådan del av det innehavda området, som icke löses, i den mån förbättringen ej uppenbarligen är främmande för det med upplåtelsen avsedda ändamålet.

Utgör område som skall lösas tomt eller del av tomt och har mätning av tomten eller den tomt vari området ingår icke ägt rum på sätt stadgas i 2 kap. lagen om fastighetsbildning i stad, skall byggnadsnämnden på ansökan av nyttjanderättshavaren förordna om sådan åtgärd; och vile emellertid förrättningen. Kostnad för tomtmätning skall gäldas av nyttjanderättshavaren. Är fråga väckt om ändring i tomtindelningen, skall förrättningen ock vila till dess frågan slutligen prövats.

Då fråga är om icke tomtindelad mark, åligger det lantmätaren att avfatta det område, som skall lösas, å karta samt upprätta noggrann beskrivning över detsamma; skolande därvid i tillämpliga delar lända till efter rättelse vad om karta och beskrivning vid avstyckning är stadgat. Finnes karta, som nu sagts, tillgänglig, vare upprättande av särskild karta vid förrättningen ej erforderligt. I fråga om bestämmande av gräns mot fastighet, som ej ingår i förrättningen, gälle vad om avstyckning är för motsvarande fall stadgat.

Föreslagen lydelse

gång till väg. Förrättningsmännen äga förordna om sådan jämkning av områdets gränser att hinder för avskiljande ej möter.

Bestämmelserna om fastighetsbestämning i samband med fastighetsbildning äga motsvarande tillämpning vid förrättning enligt denna lag.

11 §

Är rättsägare missnöjd med förrättningen, äge däremot fullfölja talan hos ägodelningsrätten genom besvär, som skola till ägodelningsrätten eller dess ordförande ingivas inom sextio dagar från det

Är rättsägare missnöjd med förrättningen, äge däremot fullfölja talan hos fastighetsdomstolen genom besvär, som skola till domstolen ingivas inom sextio dagar från det förrättningen förklarats

Nuvarande lydelse

förrättningen förklarats avslutad enligt vad i 10 § sägs.

Har jordägaren icke vid förrättningen påkallat prövning av förhållande, som i 2 § andra stycket sägs, må detsamma ej vidare åberopas till bestridande av nyttjanderättshavarens anspråk.

Föreslagen lydelse

avslutad enligt vad i 10 § sägs.

13 §³

Finnes område som skall lösas ej utgöra särskild fastighet, skall, där fråga ej är om tomtindelad mark, i den ordning i 18 § sägs prövning äga rum, huruvida fastställelse å områdets avskiljande må meddelas.

Ej vare den omständigheten hinder för fastställelse, att fastighet, vari området ingår, innehaves såsom fideikommiss.

Då beslut, varigenom fastställelse meddelats eller funnits ej erfordrig, vunnit laga kraft, vare områdets inlösen fullbordad och upphøre nyttjanderättsavtal, som legat till grund för lösningsrätten.

Inlöst område skall övergå till nye ägaren fritt från rätt till avkomst eller annan förmån, varom i 6 § sista stycket sägs. Angående inlöst områdes befriande från *intecknad guld* är särskilt stadgat.

Då nyttjanderättshavaren nedsett löseskillingen vare områdets inlösen fullbordad och upphøre nyttjanderättsavtal, som legat till grund för lösningsrätten.

Inlöst område skall övergå till nye ägaren fritt från rätt till avkomst eller annan förmån, varom i 6 § sista stycket sägs. Angående inlöst områdes befriande från *ansvarighet för inteckning* är särskilt stadgat.

14 §⁴

Sedan beslut, som i 13 § avses, vunnit laga kraft, utbetale Konungens befallningshavande löseskillingen jämte därå upplupen ränta till den, som därtill är berättigad.

Häftar fastigheten för fordran eller annan rättighet enligt vad i 6 § sista stycket sägs, äge stadgandena om fördelning hos överexekutor av köpeskillning för utmätningsvis såld fast egendom motsvarande tillämpning i den mån ej nedan annorlunda stadgas. Sammanträde för fördelningen varde hållet så snart ske kan. Kallelse

Konungens befallningshavande utbetale löseskillingen jämte därå upplupen ränta till den, som därtill är berättigad.

Häftar fastigheten för fordran eller annan rättighet enligt vad i 6 § sista stycket sägs, äge stadgandena om fördelning hos överexekutor av köpeskillning för utmätningsvis såld fast egendom motsvarande tillämpning i den mån ej nedan annorlunda stadgas. Sammanträde för fördelningen varde hållet så snart ske kan.

³ Senaste lydelse 1939: 74.

⁴ Senaste lydelse 1929: 54.

Nuvarande lydelse

till sammanträdet skall genom Konungens befallningshavandes försorg minst fjorton dagar förut *med posten* sändas till *jordägaren och kända innehavare av fordran eller annan rättighet, som nu är sagd, samt, om innehavare är okänd, införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten. Avser inlösen mark, som är samfällid för flera fastigheter med skilda ägare, skall vad för sådant fall i 6 § är stadgat beträffande kallelse och kungörelse äga motsvarande tillämpning.*

Är marken samfällid för flera än tio fastigheter med skilda ägare, må betalning ur löseskillingen icke tilläggas innehavare av fordran eller rättighet, för vilken någon av fastigheterna häftar, med mindre denne eller annan sådan rättägande i den fastighet senast å åttonde dagen före sammanträdet skriftligen framställt anspråk därpå hos Konungens befallningshavande; underlåtenhet att väcka dylikt anspråk må dock ej läggas någon till last såsom försummelse i bevakande av honom eller annan tillkommande rättighet. Framställes ej anspråk, som nu sagts, och påyrkar ej heller någon av delägarna i marken senast vid sammanträdet fördelning av löseskillingen, må densamma tillhandahållas delägarna för samfällid räkning. Göra ej dessa inom tio år från sammanträdet anspråk på löseskillingen, må densamma lyftas av nyttjanderättshavaren, såframt denne för sådant ändamål anmäler sig hos Konungens befallningshavande under elfte året efter sammanträdet. Sker ej sådan anmälan, tillfalle beloppet kronan. Erinran om vad i detta stycke stadgats skall i fall, varom nu är fråga, intagas i kallelse och kungörelse.

Innehaves marken såsom fideikommiss, eller ingår den i häradsallmanning eller annan samfällighet, som enligt vad därom är stadgat skall

Föreslagen lydelse

Kallelse till sammanträdet skall genom Konungens befallningshavandes försorg minst fjorton dagar förut sändas till *rättsägarna.*

Är marken samfällid för flera än tio fastigheter med skilda ägare, må betalning ur löseskillingen icke tilläggas innehavare av fordran eller rättighet, för vilken någon av fastigheterna häftar, med mindre denne eller annan sådan rättägande i den fastighet senast å åttonde dagen före sammanträdet skriftligen framställt anspråk därpå hos Konungens befallningshavande; underlåtenhet att väcka dylikt anspråk må dock ej läggas någon till last såsom försummelse i bevakande av honom eller annan tillkommande rättighet. Framställes ej anspråk, som nu sagts, och påyrkar ej heller någon av delägarna i marken senast vid sammanträdet fördelning av löseskillingen, må densamma tillhandahållas delägarna för samfällid räkning. Göra ej dessa inom tio år från sammanträdet anspråk på löseskillingen, må densamma lyftas av nyttjanderättshavaren, såframt denne för sådant ändamål anmäler sig hos Konungens befallningshavande under elfte året efter sammanträdet. Sker ej sådan anmälan, tillfalle beloppet kronan. Erinran om vad i detta stycke stadgats skall i fall, varom nu är fråga, intagas i kallelse.

Nuvarande lydelse

bibehållas oförminskad, hålle Konungens befallningshavande den jordägaren tillkommande ersättning inne, till dess förordnande meddelats, huru därmed skall förfaras.

Utfaller vid fördelning, som nyss är sagd, *likvid å in-tecknings huvudstol*, åligger Konungens befallningshavande att därom, sedan fördelningen blivit godkänd eller vunnit laga kraft, ofördröjligen göra anmälan hos *domaren på landet eller hos rätten i stad* samt tillika insända fördelningslängden.

Föreslagen lydelse

Utfaller vid fördelning, som nyss är sagd, *betalning på pantbrevs belopp*, åligger Konungens befallningshavande att därom, sedan fördelningen blivit godkänd eller vunnit laga kraft, ofördröjligen göra anmälan hos *inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsboken* samt tillika insända fördelningslängden.

15 §

Kostnad för förrättning, som i 5 § avses, *för fastställandet av in-löst områdes avskiljande* och för löseskillingens fördelning skall gäldas av nyttjanderättshavaren.

Kostnad för förrättning, som i 5 § avses, och för löseskillingens fördelning skall gäldas av nyttjanderättshavaren.

16 §⁵

Har jordägaren, under åberopande av förhållande, som i 2 § andra stycket sägs, bestritt nyttjanderättshavarens anspråk att lösa marken, och kommer på grund därav lösningsrätt ej att äga rum, vare jordägaren pliktig att vid nyttjanderättens upphörande övertaga nyttjanderättshavarens byggnader och för dem, därest av nyttjanderättsavtalet annat icke framgår, utgiva full lösen, ävensom ersätta honom värdet av förbättring, som i 1 § sista stycket sägs, i den mån denna ej uppenbarligen är främmande för det med upplåtelsen avsedda ändamålet.

Vill nyttjanderättshavare påkalla tillämpning av vad sålunda stadgats, tillställe jordägaren bevisligen underrättelse därom inom trettio dagar från den dag, då skyldighet att avträda marken för honom inträtt. Är marken samfällad för flera fastigheter med skilda ägare, må sådan underrättelse ske på sätt, som i 6 § andra stycket är stadgat beträffande kallelse till *lantmåteriförrättning* i motsvarande fall. Kan överenskommelse ej träffas om vad i löseskillning eller såsom ersättning för markförbättring skall utgå, skall frågan därom avgöras av tre ojäviga skiljemän, bland vilka en utses av vardera parten och de så-

Vill nyttjanderättshavare påkalla tillämpning av vad sålunda stadgats, tillställe jordägaren bevisligen underrättelse därom inom trettio dagar från den dag, då skyldighet att avträda marken för honom inträtt. Är marken samfällad för flera fastigheter med skilda ägare, må sådan underrättelse ske på sätt, som i 6 § andra stycket är stadgat beträffande kallelse till *förrättning* i motsvarande fall. Kan överenskommelse ej träffas om vad i löseskillning eller såsom ersättning för markförbättring skall utgå, skall frågan därom avgöras av tre ojäviga skiljemän, bland vilka en utses av vardera parten och de sålunda utsed-

⁵ Senaste lydelse 1929: 54.

Nuvarande lydelse

lunda utsedde tillkalla den tredje. Tredskas någondera parten att utse skiljeman eller kunna de utsedde ej förena sig om valet av den tredje, äger *domaren* i den ort eller *rättens ordförande i den stad*, där fastigheten är belägen, förordna om valet. Den, som ej nöjes med vad de flesta skiljemännen säga, äger draga tvisten under *rättens* prövning, såframt han instämmer sin talan inom nittio dagar från det skiljemännens beslut tillställdes honom; och skall i beslutet lämnas tydlig hänvisning om vad den missnöjde har att iakttaga för tvistens dragande under *rättens* prövning.

Föreslagen lydelse

de tillkalla den tredje. Tredskas någondera parten att utse skiljeman eller kunna de utsedde ej förena sig om valet av den tredje, äger *fastighetsdomstolen* i den ort, där fastigheten är belägen, förordna om valet. Den, som ej nöjes med vad de flesta skiljemännen säga, äger draga tvisten under *domstolens* prövning, såframt han instämmer sin talan inom nittio dagar från det skiljemännens beslut tillställdes honom; och skall i beslutet lämnas tydlig hänvisning om vad den missnöjde har att iakttaga för tvistens dragande under *domstolens* prövning.

18 §⁶

I fråga om förrättning, varom i 5 § förmäles, skola de i 2 och 3 kap. i lagen om delning av jord å landet för laga skifte meddelade föreskrifter i tillämpliga delar lända till efterrättelse, såvitt icke i denna lag är annorlunda stadgat.

Fullföljes talan mot förrättningen, förelägge ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten lantmätaren att inom viss tid insända handlingarna i målet. I fråga om förfarandet i mål som här avses samt talan mot däri meddelade beslut gulle vad angående klagan över avslutad laga skifte är stadgat.

Den i 13 § omförmälda prövning, huruvida fastställelse å områdets avskiljande erfordras samt må meddelas, sker i den ordning, som för fastställelse å avstyckning är stadgat; dock må i intet fall fastställelse meddelas förrän fråga om lösningsrätten blivit genom laga kraftägande beslut avgjord.

Skall med tillämpning av vad nu

I fråga om förrättning, varom i 5 § förmäles, skola de i 4 kap. fastighetsbildningslagen (1970: 988) för fastighetsbildningsförrättning meddelade föreskrifter i tillämpliga delar lända till efterrättelse, såvitt icke i denna lag är annorlunda stadgat.

Fullföljes talan mot förrättningen, gäller om förfarandet i målet samt talan mot däri meddelade beslut vad angående klagan över avslutad fastighetsbildningsförrättning är stadgat. Vad som är särskilt föreskrivet beträffande rättegångskostnad i mål om inlösen ersättning skall dock icke tillämpas i mål som avses här.

⁶ Senaste lydelse 1953: 158.

Nuvarande lydelse

sagts prövningen ankomma å magistrat eller överlantmätare, åligger det Konungens befallningshavande att, då löseskillingen blivit nedsatt, underrätta magistraten eller överlantmätaren samt tillika överlämna de i ärendet ingivna handlingar, varom i 12 § förmäles.

Är fråga om område i stad eller i samhälle eller annan ort å landet, där de i 5 kap. lagen om fastighetsbildning i stad meddelade bestämmelserna angående avstyckning äga tillämpning, skall fastställelse meddelas, därest områdets avskiljande överensstämmer med vad i 5 kap. 6 §, 8 § 1 mom. och 12 § i samma lag är stadgat. Meddelas fastställelse, skall, såvitt framställning därom gjorts, det avstyckade området åsättas särskilt namn.

Är fråga om annat område än i nästföregående stycke sägs, skall fastställelse meddelas, därest områdets avskiljande överensstämmer med vad i 19 kap. 1 § andra stycket, 12 § första och tredje styckena, 13 § 2 mom. samt 20 § lagen om delning av jord å landet är stadgat. Är fråga om mark inom de på bekostnad eller med understöd av staten storsköftade delarna av Kopparbergs län och har marken tillagts fastighet genom sämjedelning, må dock avskiljande ske obcroende av tiden för sämjedelningens tillkomst och, när skäl därtill äro, ändå att mera än hälften av ägovidden varder avskild.

Om beslut, varigenom fastställelse meddelats eller funnits ej erforderlig, skall anmälan av den myndighet, som meddelat beslutet, ofördröjligen göras till domaren på landet eller till rätten i stad ävensom, där beslutet meddelats av magistrat, överlantmätare eller ägodelningsrätt, till Konungens befallningshavande.

Föreslagen lydelse

Sedan förrättningen avslutats och denna eller, om besvär anförts, domstolens avgörande vunnit laga kraft, skall anmälan av förrättningslantmätaren eller, om besvär anförts, av den domstol, som meddelat avgörandet, ofördröjligen göras till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsboken ävensom till Konungens befall-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

ningshavande och fastighetsregistermyndigheten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Äldre bestämmelser om fastställelse å områdes avskiljande skall fortfarande tillämpas i fråga om förättning som avslutats före ikraftträdandet. Därvid skall fastighetsdomstolen fullgöra vad som åvilar ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten.

6 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1933: 269) om ägofred

Härigenom förordnas, att 24, 25, 29, 31, 36, 43, 45, 46 och 49 §§ lagen (1933: 269) om ägofred skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

Förrättningsmannen skall, om han finner sådant nödigt eller någon av sakägarna det äskar, vid förrättningen biträdas av två gode män, vilka av sakägarna eller, om dessa ej åsämjas, av förrättningsmannen utses bland dem, som äro valda till nämndemän eller ägodelningsnämndemän eller till gode män vid lantmäteri- eller mättingsförrättningar.

Förrättningsmannen skall, om han finner sådant nödigt eller någon av sakägarna det äskar, vid förrättningen biträdas av två gode män, vilka av sakägarna eller, om dessa ej åsämjas, av förrättningsmannen utses bland dem, som äro valda till nämndemän i domsaga eller i fastighetsdomstol eller till gode män vid fastighetsbildningsförrättningar.

I fall, där syneförrättning handlägges utan biträde av gode män, skall vad i denna lag är stadgat om syncmännen i tillämpliga delar gälla förrättningsmannen. Bestämmas under förrettningens fortgång, att gode män skola tillkallas, verkar det ej rubbning av åtgärd, som dessförinnan vidtagits.

Stanna synemännen i olika meningar, gälle vad de flesta säga. Har var sin mening och kan jämkning ej ske, gälle förrättningsmannens.

25 §¹

I fråga om förrettningen skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad i *gällande lagstiftning om delning av jord å landet* är i fråga om laga skifte stadgat om anlitande av sakkunnigt biträde, om kallelse- och kungörelseförfarande, om anmälan rörande förordnande av god man för delägre, som är å okänd eller fjärran

I fråga om förrettningen skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad i *fastighetsbildningslagen (1970: 988)* är i fråga om fastighetsbildningsförrättning stadgat om anlitande av biträde av sakkunnig, om kallelse- och delgivningsförfarande, om anmälan rörande förordnande av god man enligt 18 kap. 4 § föräldrabalken, om

¹ Senaste lydelse 1970: 435.

Nuvarande lydelse

belägen ort, om jäv mot lantmä-
tare, god man och sakkunnigt bi-
tråde samt om uppskov och pro-
tokoll vid förrättning. Därvid skall
vad enligt nämnda lagstiftning
gäller om lantmätare och lantmä-
teristyrelsen lämpas till förrätt-
ningsmannen och länsstyrelsen.

Är uppenbart, vilka üro sak-
ägare, må, utan hinder av att kal-
lelse och kungörelse ej verkställts
i den ordning, som i första stycket
avses, förrättningen företagas, där
samtliga sakägare infinna sig till
förrättningen eller delgivning av
kallelse å sakägarna skett minst
fjorton dagar före förrättningen.

Föreslagen lydelse

jäv mot förrättningsman och om
protokoll vid förrättning.

29 §

Sedan alla vid förrättningen förekommande frågor blivit avgjorda genom förening eller behörigen utredda, skola synemännen för sakägarna framlägga skriftligt utlåtande i saken.

Utlåtandet skall innehålla synemännens besked, med angivande av skälen, i de i 27 § eller eljest här ovan omförmälda frågor. Skall, enligt vad i 41 § sägs, styrelse för samfällighet utses, skola synemännen uppdraga åt en eller flera av sakägarna att i den i 44 § stadgade ordning utfärda kallelse till sammanträde för styrelseval och tillika bestämma den tid, inom vilken valet skall äga rum och anmälan därom göras hos länsstyrelsen, ävensom, där samfälligheten omfattar fastigheter i skilda län, hos vilken länsstyrelse sådan anmälan skall ske.

Sist förklaras förrättningen avslutad med tillkännagivande, vid vilken *domstol* talan mot förrättningen må anhängiggöras samt vad enligt 31 § skall iakttagas för sådan talans bevarande.

Sist förklaras förrättningen avslutad med tillkännagivande, vid vilken *fastighetsdomstol* talan mot förrättningen må anhängiggöras samt vad enligt 31 § skall iakttagas för sådan talans bevarande.

31 §²

Är sakägare missnöjd med förrättning, skall han vid talans förlust inom två månader efter förrättningens avslutande vid *domstol* väcka talan mot samtliga övriga sakägare.

Är sakägare missnöjd med förrättning, skall han vid talans förlust inom två månader efter förrättningens avslutande vid *den fastighetsdomstol*, som i 46 § stadgas, väcka talan mot samtliga övriga sakägare.

36 §³

Har i annan ordning än vid syneförrättning upprättats skriftlig

Har i annan ordning än vid syneförrättning upprättats skriftlig

² Senaste lydelse 1970: 435.

³ Senaste lydelse 1969: 802.

Nuvarande lydelse

och av vittnen styrkt förening rörande stängselskyldighet eller betesreglering, äge envar, som deltagit i föreningen, uppvisa denna hos den eller de *allmänna underätter*, inom vilkas domvärjo de fastigheter, föreningen angår, äro belägna. Överensstämmet föreningen med de i denna lag stadgade grunder, och hava, där föreningen avser upplåtelse av betesmark, i föreningen tydligt angivits den upplåtna markens läge och gränser, den eller de fastigheter, för vilka den upplåtits, sätt och tid för markens inhägnande och anordnande för betesbruk samt huruvida ersättning skall utgå och i så fall med vilket belopp ersättningen skall i den ordning 16 § föreskriver gäldas, låte rätten intaga föreningen i rättens protokoll. Sedan vare föreningen gällande mot framtida ägare eller innehavare av fastigheterna så ock, där intagande i rättens protokoll ägt rum inom två månader sedan föreningen ingicks, mot den, som efter upprättandet men före föreningens intagande i rättens protokoll blivit ägare eller innehavare. Förening, som slutits för boställe eller kronan eller allmän inrättning tillhörig, på viss tid upplåten fastighet, have dock ej verkan mot senare innehavare, med mindre föreningen blivit av vederbörande myndighet godkänd.

Sedan föreningen enligt första stycket intagits i rättens protokoll, skall utdrag av protokollet i ärendet genom rättens försorg översändas till länets lantmäterikontor så ock, där föreningen angår betesreglering, till vederbörande skogsvårdsmyndighet.

43 §

Vad i 3 kap. 15 samt 17—21 §§ vattenlagen är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fall, som i 41 § denna lag avses, dock att förordnande, som i 3 kap. 17 § vattenlagen sägs, skall införas

Föreslagen lydelse

och av vittnen styrkt förening rörande stängselskyldighet eller betesreglering, äge envar, som deltagit i föreningen, uppvisa denna hos den eller de *fastighetsdomstolar*, inom vilkas domvärjo de fastigheter, föreningen angår, äro belägna. Överensstämmet föreningen med de i denna lag stadgade grunder, och hava, där föreningen avser upplåtelse av betesmark, i föreningen tydligt angivits den upplåtna markens läge och gränser, den eller de fastigheter, för vilka den upplåtits, sätt och tid för markens inhägnande och anordnande för betesbruk samt huruvida ersättning skall utgå och i så fall med vilket belopp ersättningen skall i den ordning 16 § föreskriver gäldas, låte rätten intaga föreningen i rättens protokoll. Sedan vare föreningen gällande mot framtida ägare eller innehavare av fastigheterna så ock, där intagande i rättens protokoll ägt rum inom två månader sedan föreningen ingicks, mot den, som efter upprättandet men före föreningens intagande i rättens protokoll blivit ägare eller innehavare. Förening, som slutits för boställe eller kronan eller allmän inrättning tillhörig, på viss tid upplåten fastighet, have dock ej verkan mot senare innehavare, med mindre föreningen blivit av vederbörande myndighet godkänd.

Vad i 3 kap. 15 samt 17—21 §§ vattenlagen är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fall, som i 41 § denna lag avses, dock att förordnande, som i 3 kap. 17 § vattenlagen sägs, skall införas i

Nuvarande lydelse

i länskungörelserna samt att talan, varom i 3 kap. 20 § samma lag förmäles, skall anhängiggöras hos den *allmänna underrätt*, som i 46 § denna lag stadgas.

Föreslagen lydelse

länskungörelserna samt att talan, varom i 3 kap. 20 § samma lag förmäles, skall anhängiggöras hos den *fastighetsdomstol*, som i 46 § denna lag stadgas.

45 §

Vad i 3 kap. 23—25 §§ vattenlagen är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fall, som avses i 44 § denna lag; dock skall talan, varom i 3 kap. 23 § vattenlagen förmäles, anhängiggöras hos den *allmänna underrätt*, som i 46 § denna lag stadgas.

Vad i 3 kap. 23—25 §§ vattenlagen är stadgat skall äga motsvarande tillämpning i fall, som avses i 44 § denna lag; dock skall talan, varom i 3 kap. 23 § vattenlagen förmäles, anhängiggöras hos den *fastighetsdomstol*, som i 46 § denna lag stadgas.

46 §

Mål om stängselskyldighet skall upptagas vid *allmän underrätt* i den ort, där svarandens fastighet ligger eller, där flera fastigheter å svarandesidan äro, de flesta av dem äro belägna.

Mål om betesreglering skall anhängiggöras vid *rätten* i den ort, där det område regleringen avser i sin helhet eller till största delen är beläget, eller, om målet allenast angår fråga om upplåtelse av betesmark, vid *rätten* i den ort, där betesmarken är belägen.

Mål om stängselskyldighet skall upptagas vid *fastighetsdomstolen* i den ort, där svarandens fastighet ligger eller, där flera fastigheter å svarandesidan äro, de flesta av dem äro belägna.

Mål om betesreglering skall anhängiggöras vid *fastighetsdomstolen* i den ort, där det område regleringen avser i sin helhet eller till största delen är beläget, eller, om målet allenast angår fråga om upplåtelse av betesmark, vid *fastighetsdomstolen* i den ort, där betesmarken är belägen.

49 §⁴

Avser försummelsen underhåll av stängsel och bättrar den försumlige ej ofördröjligen efter tillsägelse, må den, mot vilken stängselskyldigheten gäller och som kan av försummelsen lida men, hålla syn genom två för uppdraget lämpliga män, mot vilka ej förekommer jäv som gäller mot domare; av synemännen skall den ene vara nämndeman, *ägodelningsnämndeman* eller god man vid *lantmäteri- eller mättningsförrättningar*. Har den försumlige i god tid kallats till synen och varder bristen

Avser försummelsen underhåll av stängsel och bättrar den försumlige ej ofördröjligen efter tillsägelse, må den, mot vilken stängselskyldigheten gäller och som kan av försummelsen lida men, hålla syn genom två för uppdraget lämpliga män, mot vilka ej förekommer jäv som gäller mot domare; av synemännen skall den ene vara nämndeman *i domsaga eller i fastighetsdomstol* eller god man vid *fastighetsbildningsförrättningar*. Har den försumlige i god tid kallats till synen och varder bristen

⁴ Senaste lydelse 1946: 837.

Nuvarande lydelse

vid synen vitsordad, förlägg honom synemännen viss tid, ej kortare än fem dagar, inom vilken han skall hava botat bristen, vid äventyr att denna eljest må avhjälpas av den, som påkallat synen. Denne låte efter utgången av sagda tid, till utrönande av huruvida vid synen befunna brister blivit avhjälpta, anställa efterbesiktning i samma ordning som om syn stadgats; dock vare efterbesiktning icke av nöden, därest den försumlige avlämnat skriftligt erkännande, att åtgärd för bristens avhjälpande ej vidtagits. Därefter njute den, som fordrar rättelse, utmätning hos den försumlige ej mindre för kostnaden för synen och för efterbesiktning, där sådan erfordrats. än även för det belopp, vartill det eftersatta arbetet av synemännen uppskattats, samt vare pliktig att därefter ofördröjligen ombesörja arbetets utförande. Nöjes ej den andre däråt, instämme sitt klander till *domstol* inom en månad efter utmätningen eller vare sin talan kvitt.

Den som fordrar rättelse äge ock, därest bristen ej ofördröjligen efter tillsägelse avhjälpes, själv bota denna och njute sedan av den försumlige betalning för vad arbetet visas skäligen hava kostat.

Vad här ovan är stadgat om stängsels underhåll äge motsvarande tillämpning, där någon brister i underhåll av hägnad kring betesmark, som upplåtits enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Mål som vid ikraftträdandet är anhängigt hos domstol handläggas enligt äldre bestämmelser.

Föreslagen lydelse

vid synen vitsordad, förlägg honom synemännen viss tid, ej kortare än fem dagar, inom vilken han skall hava botat bristen, vid äventyr att denna eljest må avhjälpas av den, som påkallat synen. Denne låte efter utgången av sagda tid, till utrönande av huruvida vid synen befunna brister blivit avhjälpta, anställa efterbesiktning i samma ordning som om syn stadgats; dock vare efterbesiktning icke av nöden, därest den försumlige avlämnat skriftligt erkännande, att åtgärd för bristens avhjälpande ej vidtagits. Därefter njute den, som fordrar rättelse, utmätning hos den försumlige ej mindre för kostnaden för synen och för efterbesiktning, där sådan erfordrats, än även för det belopp, vartill det eftersatta arbetet av synemännen uppskattats, samt vare pliktig att därefter ofördröjligen ombesörja arbetets utförande. Nöjes ej den andre däråt, instämme sitt klander till *fastighetsdomstolen* inom en månad efter utmätningen eller vare sin talan kvitt.

7 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1945: 119) om stängselskyldighet för järnväg m. m.

Härigenom förordnas, att 4 och 5 §§ lagen (1945: 119) om stängselskyldighet för järnväg m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 §

Mål angående skyldighet för innehavare av järnväg att hålla stängsel till skydd för större hemdjur upptages av *ägodelningsrätten i orten*.

Om förfarandet i mål, som nu sagts, samt talan mot däri meddelade beslut skall i tillämpliga delar gälla vad i lagen om delning av jord å landet finnes stadgat angående jorddelningsmål som anhängiggöras genom stämning.

Järnvägs innehavare vare pliktig att i mål om befrielse från skyldighet att hålla stängsel vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader, såvitt ej *ägodelningsrätten* med hänsyn till omständigheterna finner skäligt annorlunda förordna.

Mål angående skyldighet för innehavare av järnväg att hålla stängsel till skydd för större hemdjur upptages av *fastighetsdomstolen*.

Järnvägs innehavare vare pliktig att i mål om befrielse från skyldighet att hålla stängsel vidkännas å ömse sidor uppkomna kostnader, såvitt ej *fastighetsdomstolen* med hänsyn till omständigheterna finner skäligt annorlunda förordna.

5 §

Är järnvägs innehavare med hänsyn till kostnaden fri från skyldighet att hålla stängsel, vare han pliktig att giva ersättning för hinder eller men som härav uppkommer vid fastighets användning för betesbruk och som ej är av allenast ringa betydelse. Vinnes befrielse från stängselskyldighet som grundas å dom eller särskilt åtagande, skall ersättning utgå, ändå att hindret eller menet är ringa. Ersättning skall bestämmas att utgå på en gång.

Har genom dom eller avtal fastställts, att stängselskyldighet ej föreligger, skall talan om ersättning väckas inom två år därefter. Försittes den tid, vare rätt till talan förlorad.

I fråga om talan som nu sagts skall vad i 4 § första *och andra styckena* stadgas äga motsvarande tillämpning.

I fråga om talan som nu sagts skall vad i 4 § första *stycket* stadgas äga motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

8 Förslag till

Lag om ändring i skogsvårdslagen (1948: 237)

Härigenom förordnas, att 19 § skogsvårdslagen (1948: 237) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §¹

Finner skogsvårdsstyrelsen, att åtgärder för att trygga återväxt jämlikt 14 eller 15 § äro eller kunna förväntas bli påkallade eller att skogsmark är i sådant skick, att åtgärder enligt 16 § böra vidtagas, äger styrelsen söka träffa överenskommelse med markens ägare om de åtgärder, som böra komma till stånd, och om den tid, inom vilken envar av dem skall vara verkställd. Sådän överenskommelse skall avfattas skriftligen.

Kan ej överenskommelse träffas, må skogsvårdsstyrelsen hos skogsstyrelsen påkalla undersökning av det område varom fråga är. Skogsstyrelsen förordnar i anledning härav sakkunnig person att med biträde av två ojäviga gode män, vilka av förrättningsmannen utses bland dem, som äro nämndemän eller gode män vid *lantmäteri-förrättningar*, å stället undersöka förhållandet. Om tiden för förrättningen skola genom förrättningsmannens försorg skogsvårdsstyrelsen och fastighetens ägare ävensom annan, som kan vara ansvarig för kostnaderna för åtgärderna, delgivas underrättelse. Synemännen skola till skogsvårdsstyrelsen avgiva redogörelse med förslag till de åtgärder, som må finnas nödiga för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd. Stanna synemännen i olika meningar, skola de särskilda meningarna meddelas skogsvårdsstyrelsen.

Sedan undersökning hållits, skall skogsvårdsstyrelsen, om redogörelsen för undersökningen giver anledning därtill, ånyo söka få till stånd överenskommelse.

Kan ej överenskommelse träffas, må skogsvårdsstyrelsen hos skogsstyrelsen påkalla undersökning av det område varom fråga är. Skogsstyrelsen förordnar i anledning härav sakkunnig person att med biträde av två ojäviga gode män, vilka av förrättningsmannen utses bland dem, som äro nämndemän eller gode män vid *fastighetsbildningsförrättningar*, å stället undersöka förhållandet. Om tiden för förrättningen skola genom förrättningsmannens försorg skogsvårdsstyrelsen och fastighetens ägare ävensom annan, som kan vara ansvarig för kostnaderna för åtgärderna, delgivas underrättelse. Synemännen skola till skogsvårdsstyrelsen avgiva redogörelse med förslag till de åtgärder, som må finnas nödiga för att erhålla nöjaktigt skogstillstånd. Stanna synemännen i olika meningar, skola de särskilda meningarna meddelas skogsvårdsstyrelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

¹ Senaste lydelse 1970: 454.

9 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1952: 166) om häradsallmänningar

Härigenom förordnas, att 2 och 12 §§ lagen (1952: 166) om häradsallmänningar skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

Häradsallmänning tillhör ägar-
na av de fastigheter inom häradet
vilka äro satta i mantal eller med
vilka, enligt vad vid *jorddelning*
bestämts, är förenad rätt till del-
aktighet i allmänningen.

Med häradet förstås här det område, som häradet omfattat enligt den
av ålder gällande häradsindelningen.

Ägarna av de i första stycket
angivna fastigheterna åtnjuta del-
aktighet i allmänningen efter oför-
medlade hemmantalet eller, i fråga
om fastigheter för vilka rätten till
delaktighet bestämts vid *jorddel-
ning*, efter den därvid stadgade
grunden.

Är genom urminnes hävd, dom eller särskild av Konungen meddelad
föreskrift eller på annat lagligt sätt annorledes än ovan sägs bestämt
om rätt till delaktighet i häradsallmänning, vare det gällande.

Häradsallmänning tillhör ägarna
av de fastigheter inom häradet vil-
ka äro satta i mantal eller med
vilka, enligt vad vid *fastighetsbild-
ning* bestämts, är förenad rätt till
delaktighet i allmänningen.

Ägarna av de i första stycket
angivna fastigheterna åtnjuta del-
aktighet i allmänningen efter oför-
medlade hemmantalet eller, i fråga
om fastigheter för vilka rätten till
delaktighet bestämts vid *fastighets-
bildning*, efter den därvid stadgade
grunden.

12 §¹

Införlivning av mark med häradsallmänning må äga rum under vill-
kor:

1) att marken i sin helhet eller till huvudsaklig del är skogbärande
eller tjänlig till skogsbörd samt så belägen, att den lämpligen kan för-
valtas gemensamt med allmänningen, eller ock att den är behövlig för
allmänningens bevakning eller skötsel;

2) att marken genom rågång el-
ler genom *lantmåteri- eller mät-
ningsförrättning som fastställts el-
ler eljest är lagligen gällande* är
skild från annan mark;

2) att marken genom rågång
eller genom *fastighetsbildningsför-
rättning* är skild från annan mark;

3) att marken såsom särskild fastighet upptagits i fastighetsregistret;

4) att lagfart meddelats å delägarnas fång till marken;

5) att klander ej instämts å fångtet, att delägarnas rätt till marken ej
heller eljest finnes tvistig samt att marken ej utmätts;

6) att marken icke besväras av någon vare sig beviljad eller sökt in-
teckning; samt

7) att marken ej heller är belastad med sådan nyttjande- eller servi-
tutsrätt som hindrar tillämpande av planmässig skogshushållning eller
eljest strider mot det med införlivningen avsedda syftet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Senaste lydelse 1970: 1016.

10 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1952: 167) om allmänningskogar i Norrland och Dalarna

Härigenom förordnas, att 2 och 11 §§ lagen (1952: 167) om allmänningskogar i Norrland och Dalarna skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Allmänningsskog tillhör ägarna av de fastigheter för vilka skogen vid storskifte eller avvittring blivit avsatt eller med vilka, enligt vad vid *jorddelning* bestämts, är förenad rätt till delaktighet i skogen.

Ägarna av nämnda fastigheter åtnjuta delaktighet i skogen, där ej för särskilt fall annorlunda bestämts, efter reducerat jordtal eller hemmantal eller, i fråga om fastigheter för vilka rätten till delaktighet bestämts vid *jorddelning*, efter den därvid stadgade grunden.

Denna lag medför ej rubbning i den rätt till skog som enligt vad särskilt är stadgat tillkommer lapparna.

Föreslagen lydelse

2 §

Allmänningsskog tillhör ägarna av de fastigheter för vilka skogen vid storskifte eller avvittring blivit avsatt eller med vilka, enligt vad vid *fastighetsbildning* bestämts, är förenad rätt till delaktighet i skogen.

Ägarna av nämnda fastigheter åtnjuta delaktighet i skogen, där ej för särskilt fall annorlunda bestämts, efter reducerat jordtal eller hemmantal eller, i fråga om fastigheter för vilka rätten till delaktighet bestämts vid *fastighetsbildning*, efter den därvid stadgade grunden.

11 §¹

Införlivning av mark med allmänningskog må äga rum under villkor:

1) att marken i sin helhet eller till huvudsaklig del är skogbärande eller tjänlig till skogsbörd samt så belägen, att den lämpligen kan förvaltas gemensamt med allmänningskogen, eller ock att den är behövlig för allmänningskogens bevakning eller skötsel;

2) att marken genom rågång eller genom *lantmäteri- eller mätningförrättning som fastställts eller eljest är lagligen gällande* är skild från annan mark;

3) att marken såsom särskild fastighet upptagits i fastighetsregistret;

4) att lagfart meddelats å delägarnas fång till marken;

5) att klander ej instämts å fånget, att delägarnas rätt till marken ej heller eljest finnes tvistig samt att marken ej utmätts;

6) att marken icke besvärats av någon vare sig beviljad eller sökt inteckning; samt

7) att marken ej heller är belastad med sådan nyttjande- eller servitutsrätt som hindrar tillämpande av planmässig skogshushållning eller eljest strider mot det med införlivningen avsedda syftet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

¹Senaste lydelse 1970: 1017.

11 Förslag till**Lag om ändring i jordförvärvslagen (1965: 290)**

Härigenom förordnas, att 8 § jordförvärvslagen (1965: 290) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Förvärvstillstånd må för sin giltighet göras beroende av att fånget leder till sammanläggning. Därvid skall i tillståndsbeslutet utsättas viss tid inom vilken åtgärden skall sökas, om ansökan icke redan gjorts. I beslutet skall vidare anges hos vilken myndighet och på vilket sätt ansökan skall göras.

Är giltigheten av förvärvstillstånd beroende av att fånget leder till sammanläggning och har ansökan om lagfart skett och förklarats vilande endast i avbidan på fastighetsbildningens genomförande, må sammanläggningen icke hindras av att lagfarten ej beviljats.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

12 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1966: 701) om förmånsrätt för fordringar enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar**

Härigenom förordnas, att 1 och 4 §§ lagen (1966: 701) om förmånsrätt för fordringar enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Har ägare till fastighet påförts bidrag till samfällighet enligt 25 eller 26 § lagen den 16 december 1966 (nr 700) om vissa gemensamhetsanläggningar, äger samfälligheten, när anläggningsbeslutet vunnit laga kraft, ur fastigheten i vems hand den än är njuta betalning för bidraget med samma förmånsrätt som enligt 17 kap. 6 §

Har ägare till fastighet påförts bidrag till samfällighet enligt 25 eller 26 § lagen den 16 december 1966 (nr 700) om vissa gemensamhetsanläggningar, äger samfälligheten, när anläggningsbeslutet vunnit laga kraft, ur fastigheten i vems hand den än är njuta betalning för bidraget med förmånsrätt enligt 6 § 1 förmånsrättslagen.

¹ Senaste lydelse 1969: 45.

Nuvarande lydelse

handelsbalken tillkommer enskild ränteägare för avgäld av fast egendom, i den mån bidraget faller inom det belopp och förmånsrätten göres gällande inom den tid som fastställts i anläggningsbeslutet. Har ägaren påförts flera bidrag och överstiga dessa sammanlagt nämnda belopp, äger tidigare påfört bidrag företräde framför senare påfört. Förmånsrätten skall anses ha gjorts gällande inom den i anläggningsbeslutet angivna tiden, såframt yrkande om förmånsrätt framställts vid exekutiv försäljning av fastigheten i anledning av utmätning, som skett före tidens utgång, eller under konkurs på grund av ansökan, som gjorts dessförinnan.

Föreslagen lydelse

(1970: 979), i den mån bidraget faller inom det belopp och förmånsrätten göres gällande inom den tid som fastställts i anläggningsbeslutet. Har ägaren påförts flera bidrag och överstiga dessa sammanlagt nämnda belopp, äger tidigare påfört bidrag företräde framför senare påfört. Förmånsrätten skall anses ha gjorts gällande inom den i anläggningsbeslutet angivna tiden, såframt yrkande om förmånsrätt framställts vid exekutiv försäljning av fastigheten i anledning av utmätning, som skett före tidens utgång, eller under konkurs på grund av ansökan, som gjorts dessförinnan.

4 §

Lagens bestämmelser om fastighet äga motsvarande tillämpning på tomträtt som är inskriven och på sådan rätt till ofri tomt i stad som utgör fast egendom. Såvitt angår tomträtt gäller dock *förmånsrätten efter den förmånsrätt som tillkommer jordägaren för avgäld.*

Lagens bestämmelser om fastighet äga motsvarande tillämpning på tomträtt som är inskriven och på sådan rätt till ofri tomt i stad som utgör fast egendom. Såvitt angår tomträtt gäller dock *den förmånsrätt som anges i 7 § 2 förmånsrättslagen (1970: 979).*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Om utmätning skett före ikraftträdandet eller gäldenär försatts i konkurs på grund av ansökan som gjorts före nämnda tidpunkt gäller äldre bestämmelser beträffande utmätningen eller konkursen.

13 Förslag till**Lag om ändring i rättegångsbalken**

Häri genom förordnas, att 2 kap. 2 § rättegångsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 kap.

2 §¹

Hovrätt tillkommer att som första domstol upptaga mål om

Hovrätt tillkommer att som första domstol upptaga mål om

¹ Senaste lydelse 1969: 244.

Nuvarande lydelse

ansvar eller enskilt anspråk på grund av ämbetsbrott, som avses i 20 kap. 1—4 §§ brottsbalken, av domare i allmän underrätt, *expropriationsdomstol*, *vattendomstol* eller krigsrätt eller av konkursdomare eller inskrivningsdomare.

Föreslagen lydelse

ansvar eller enskilt anspråk på grund av ämbetsbrott, som avses i 20 kap. 1—4 §§ brottsbalken, av domare i allmän underrätt eller krigsrätt eller av konkursdomare, inskrivningsdomare eller annan som vid inskrivningsmyndighet har förordnats att handlägga inskrivningsärenden.

Hovrätt är i övrigt första domstol i mål, beträffande vilka så föreskrives i lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Aldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om ämbetsbrott som begåtts av domare i *expropriationsdomstol* eller i *vattendomstol* som avses i 11 kap. 1 § vattenlagen (1918: 523) i dess lydelse vid utgången av år 1971.

14 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1919: 367) om fri rättegång**

Härigenom förordnas, att 1 och 15 §§ lagen (1919: 367) om fri rättegång skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

I mål vid allmän underrätt, krigsrätt, *ägodelningsrätt*, *vattendomstol*, *expropriationsdomstol* eller arbetsdomstolen må på de villkor och i den omfattning som här nedan stadgas fri rättegång beviljas den, som icke äger tillgång till gäldande av de med rättegången därstädes förenade kostnaderna eller efter deras utgivande skulle sakna nödiga medel för eget uppehälle och för fullgörande av honom åliggande underhållsskyldighet. Vad nu sagts om mål skall äga motsvarande tillämpning å förundersökning i brottmål, så ock å ärende som avses i lagen om handläggning av domstolsärenden eller eljest ej skall handläggas i den för

I mål vid allmän underrätt, krigsrätt eller arbetsdomstolen må på de villkor och i den omfattning som här nedan stadgas fri rättegång beviljas den, som icke äger tillgång till gäldande av de med rättegången därstädes förenade kostnaderna eller efter deras utgivande skulle sakna nödiga medel för eget uppehälle och för fullgörande av honom åliggande underhållsskyldighet. Vad nu sagts om mål skall äga motsvarande tillämpning å förundersökning i brottmål, så ock å ärende som avses i lagen om handläggning av domstolsärenden eller eljest ej skall handläggas i den för tvistemål eller brottmål stadgade ordningen.

¹ Senaste lydelse 1949: 668.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

tvistemål eller brottmål stadgade ordningen.

Fri rättegång må ej beviljas part, där det måste anses vara av ringa betydelse för honom, att hans talan vinner prövning, ej heller part, vilkens talan grundar sig på överlåtelse, som kan antagas hava skett i syfte att därmed vinna fri rättegång.

Målsägande i brottmål må, om brottet hör under allmänt åtal, ej erhålla fri rättegång i annat fall än då åklagaren väckt åtal för brottet. I ärende som sägs i första stycket må fri rättegång beviljas allenast om förhandling utsatts i ärendet eller eljest med hänsyn till ärendets beskaffenhet och omständigheterna i övrigt särskilda skäl äro därtill.

15 §²

Beslut rörande fråga som avses i denna lag meddelas av rätten. *Ägodelningsrätts eller vattendomsstols* beslutanderätt må dock, då domstolen ej håller sammanträde, utövas av *ägodelningsdomaren eller vattenrättsdomaren*.

Har rätten skilt målet från sig, äger den, till dess part fullföljt talan eller tiden för sådan talan utgått, bevilja parten fri rättegång i högre rätt och förordna biträde åt honom för rättegången därstädes.

I fråga om talan mot beslut som meddelats av *ägodelningsdomare eller vattenrättsdomare* äge vad som är stadgat om talan mot *ägodelningsrätts och vattendomsstols* beslut motsvarande tillämpning.

Beslut rörande fråga som avses i denna lag meddelas av rätten. *Vattendomsstols* beslutanderätt må dock, då domstolen ej håller sammanträde, utövas av vattenrättsdomaren.

I fråga om talan mot beslut som meddelats av vattenrättsdomare äge vad som är stadgat om talan mot vattendomsstols beslut motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i mål vid ägodelningsrätt eller expropriationsdomstol.

15 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1955: 261) om avstängning av domare**

Härigenom förordnas, att 1 § lagen (1955: 261) om avstängning av domare skall ha nedan angivna lydelse.

1 §¹

Är domare på sannolika skäl misstänkt för brott, som kan antagas medföra avsättning, må han avstängas från utövning av tjänsten.

² Senaste lydelse 1949: 386.

¹ Senaste lydelse 1971: 53.

Nuvarande lydelse

Med domare avses i denna lag ledamot samt lagfaren befattningshavare, som ej är ledamot, vid allmän underrätt, hovrätt, nedre justitierevisionen eller högsta domstolen eller vid vattendomstol, ägodelningsrätt eller expropriationsdomstol eller vid regeringsrätten, arbetsdomstolen, försäkringsrådet, statens hyresråd, kammarrätt, skatterätt eller länsrätt eller, då Konungen förordnat därom, vid annan särskild domstol.

Föreslagen lydelse

Med domare avses i denna lag ledamot samt lagfaren befattningshavare, som ej är ledamot, vid allmän underrätt, hovrätt, nedre justitierevisionen eller högsta domstolen eller vid regeringsrätten, arbetsdomstolen, försäkringsrådet, statens hyresråd, kammarrätt, skatterätt eller länsrätt eller, då Konungen förordnat därom, vid annan särskild domstol.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Vad som föreskrives i 1 § andra stycket i dess nya lydelse skall äga tillämpning även på ledamot samt lagfaren befattningshavare, som ej är ledamot, vid ägodelningsrätt eller expropriationsdomstol eller vid vattendomstol som avses i 11 kap. 1 § vattenlagen (1918: 523) i dess lydelse vid utgången av år 1971.

16 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1957: 132) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.**

Härigenom förordnas, att 3 och 4 §§ lagen (1957: 132) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Konungen äger bestämma, att lagfaren domare i eller befattningshavare vid underrätt, hovrätt eller nedre justitierevisionen skall tjänstgöra i annan befattning vid någon av nämnda myndigheter, domare dock endast i domarbefattning.

Vad i lag finnes stadgat om att den som redan innehaft uppdrag som nämndeman eller uppnått viss ålder må avsäga sig uppdraget eller att nämndeman ej må hava uppnått viss ålder, skall ej äga tillämpning.

Förordnande som *expropriationstekniker*, tekniskt sakkunnig ledamot för patentmål, sakkunnig vid sjöförklaring eller sjöförhör eller särskild ledamot för mål om klander av dispasch skall, om tiden för förordnandet utgår, fortfarande gälla intill dess annat beslut meddelas.

Förordnande som tekniskt sakkunnig ledamot för patentmål, sakkunnig vid sjöförklaring eller sjöförhör eller särskild ledamot för mål om klander av dispasch skall, om tiden för förordnandet utgår, fortfarande gälla intill dess annat beslut meddelas.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Till tjänstgöring såsom nämndeman må i sådant fall som avses i 4 kap. 10 § rättegångsbalken och 21 kap. 7 § lagen om delning av jord å landet kallas jämväl nämndeman eller till nämndeman valbar person utom domkretsen.

Vid förfall för *expropriationstekniker eller annan* ledamot eller sakkunnig som avses i 3 § tredje stycket må, om så kräves, annan lämplig person med erforderlig sakkunskap tillkallas.

Till tjänstgöring såsom nämndeman må i sådant fall som avses i 4 kap. 10 § rättegångsbalken kallas jämväl nämndeman eller till nämndeman valbar person utom domkretsen.

Vid förfall för ledamot eller sakkunnig som avses i 3 § tredje stycket må, om så kräves, annan lämplig person med erforderlig sakkunskap tillkallas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 7 september 1971.

Närvarande: Statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, NILSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Statsrådet Lidbom anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *viss följdlagstiftning till den nya fastighetsbildningslagen, m. m.* och anför.

1 Inledning

Den nya fastighetsbildningslagen (1970: 988) (FBL) träder enligt lagen (1970: 989) om införande av fastighetsbildningslagen (FBLP) i kraft den 1 januari 1972. I anslutning till FBLP utfärdades viss annan följdlagstiftning till FBL.

Inom justitiedepartementet har nu utarbetats ytterligare förslag till följdlagstiftning. I första hand behandlas frågan om den närmare samordningen av fastighetsreglering och torrlägningsföretag enligt vattenlagen (1918: 523) (VL), vägföretag enligt lagen (1939: 608) om enskilda vägar (EVL) eller anläggningsföretag enligt lagen (1966: 700) om vissa gemensamhetsanläggningar (LGA). I dessa lagar föreslås provisoriska ändringar i avvaktan på mera genomgripande reformer inom de berörda rättsområdena. Härutöver framläggs förslag om ändring av åtskilliga lagar i syfte att uppnå en anpassning till ny lagstiftning, bl. a. FBL och den nya jordabalken (JB), samt till den beslutade fastighetsdomstolsreformen. Dessa ändringsförslag är i huvudsak av formell natur.

De sålunda upprättade lagförslagen torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga*.¹

2 Samordning av fastighetsreglerings- och anläggningsförrättning

2.1 Gällande bestämmelser

2.1.1 Gemensamma arbeten enligt FBL

Enligt 9 kap. FBL kan under vissa förutsättningar anläggningsarbete eller liknande åtgärd efter beslut av fastighetsbildningsmyndigheten verkställas under förrättning för fastighetsreglering. Med sådana ge-

¹ Av bilagan återges här dels 10 kap. 33 och 48 §§ VL, 18 och 24 §§ EVL, 20 § LGA samt övergångsbestämmelserna ur förslag 5 dels förslag 13 och 15. Förslagen i övrigt, som fränsett några smärre redaktionella ändringar och de paragrafer som tillkommit enligt slutprotokollet är likalydande med de vid propositionen fogade förslagen, har utelutits.

mensamma arbeten avses åtgärder för en utbyggnad av tekniska anläggningar eller liknande företag, som fordras för att mark inom regleringsområdet skall komma till åsyftad användning.

Som allmänt villkor för att ett arbete skall kunna utföras som gemensam åtgärd gäller enligt 9 kap. 1 § första stycket att arbetet skall främja fastighetsregleringens syfte och inte lämpligen bör ombesörjas av enskild sakägare. Vissa inskränkningar i möjligheterna att vid fastighetsreglering ta upp olika anläggningsfrågor föreskrivs i paragrafens andra stycke. För alla slag av gemensamma arbeten gäller att företaget inte får väsentligt ändra arten och omfattningen av regleringen. Regeln avser främst att hindra att begränsade regleringar tyngs med omfattande gemensamma arbeten som inte lämpligen bör utföras inom regleringens ram. Annat företag enligt VL än dikning får enligt uttrycklig föreskrift i andra stycket över huvud taget inte utföras som gemensamt arbete vid fastighetsreglering.

Skall gemensamt arbete inte verkställas vid fastighetsreglering, har fastighetsbildningsmyndigheten enligt tredje stycket i samma paragraf rätt att besluta om genomförandet av det gemensamma företaget i den ordning som föreskrivs i speciallagstiftningen. Det gäller här sådana företag som regleras i VL, EVL och LGA. Förutsättningen för att sådant beslut skall kunna meddelas är antingen att hinder föreligger enligt paragrafens andra stycke för att företaget utförs som en åtgärd vid regleringen eller att fastighetsbildningsmyndigheten efter lämplighetsprövning funnit att sådant utförande inte bör ske.

Ett gemensamt arbete som företas inom ramen för fastighetsreglering kan ombesörjas av sakägarna själva eller av en eller flera sysslomän (2 §). Har syssloman förordnats, beslutar fastighetsbildningsmyndigheten, om det behövs, hur kostnaden för företaget skall fördelas i avvakten på slutligt avgörande av kostnadsfördelningen. Sakägarna är skyldiga att i enlighet med beslutet förskotta behövliga medel på grundval av debiteringslängd som upprättas av sysslomannen (3 §).

Frågan om det framtida underhållet och driften av anläggning som utförts som gemensamt arbete kan enligt bestämmelserna i 9 kap. FBL inte avgöras i samband med regleringen. Om det behövs, skall emellertid fastighetsbildningsmyndigheten enligt 7 § förordna att frågan skall prövas enligt de särskilda föreskrifterna i VL, EVL eller LGA.

2.1.2 Torrläggningsföretag enligt VL

I 7 kap. VL ges närmare regler om torrläggningsföretag. Lagen indelar torrläggningsföretagen i tre huvudgrupper, nämligen dikning (1—36 §§), vattenavledning (37—48 §§) och invallning (49—55 §§). Med vattenavledning likställs avdikning av kärr, mosse och annan dylik vattendränkt mark, om dikningen märkbart kan inverka på vattenförhållandena i vattendrag, sjö eller annan vattensamling (35 §). Kapitlet

innehåller utförliga bestämmelser om dikning. Bestämmelserna är i princip tillämpliga också på andra torrlägningsföretag men vissa särbestämmelser gäller för dessa.

För torrlägningsföretag krävs enligt 7 kap. 36, 45 och 49 §§ en av sakägare gjord ansökan, som vid dikning skall inges till länsstyrelsen eller lantbruksnämnden och vid vattenavledning och invallning till länsstyrelsen eller vattendomstolen. Alla frågor om dikning på annans mark och om gemensam dikning skall tas upp vid synförrättning, såvida ett för framtiden bindande avgörande skall erhållas, och handläggningen är densamma oavsett om ändringar av fastighetsindelningen samtidigt skall vidtas eller ej. Detsamma gäller beträffande vattenavledning och invallning, men det finns viss begränsad möjlighet att få företaget prövat omedelbart av vattendomstol. Synförrättning handläggs av statens lantbruksingenjör eller annan, som av Kungl. Maj:t förklarats behörig.

VL bygger på den principen att synförrättning för torrläggning endast kan sökas av den, som genom företaget vinner torrläggning av mark. Bland deltagarna i företaget intar sökanden en särställning. Han kan genom återkallelse av sin ansökan enligt 10 kap. 48 § åstadkomma att synförrättning inte slutförs eller att meddelat avgörande rörande företaget inte vinner laga kraft. Är sökandena flera, gäller dock vissa restriktioner för rätten till återkallelse. Det står vidare i sökandens fria skön att genomföra eller inte genomföra ett företag, beträffande vilket föreligger lagakraftig syneutlåtande eller domstolsavgörande. Är företaget inte slutfört inom föreskriven tid, är enligt 7 kap. 58 § frågan om företaget förfallet. Å andra sidan har sökanden en oförmånlig ställning i kostnadshänseende. Sålunda är övriga delägares bidragsskyldighet men ej sökandens maximerad till den båtnad de vinner av företaget (7 kap. 27 §). Vidare kan övriga delägare i motsats till sökanden i olika fall vinna befrielse från att omedelbart betala bidrag till företaget (7 kap. 28 och 29 §§). Det kan på grund härav inträffa att sökanden blir skyldig att, åtminstone förskottsvis, erlagga en stor del av kostnaderna för företaget utöver vad som enligt den allmänna fördelningsnormen skulle falla på honom.

Enligt 7 kap. 23 § är delägare i dikningssamfällighet skyldig att delta i kostnaden för samfällighetens torrläggning i mån av värdet av den båtnad som hans mark därigenom bereds. Denna huvudprincip gäller även beträffande vattenavledning och invallning. Varje fördel som är en följd av torrläggning skall dock inte anses som båtnad. Enligt 7 kap. 22 § första stycket skall i fråga om mark som torrläggas för jordbruksändamål som båtnad anses den höjning av jordens alstringsförmåga som åstadkoms eller möjliggörs genom markens torrläggning intill visst djup. Med båtnad vid torrläggning i andra fall förstås enligt andra stycket av samma paragraf markens värdeökning i följd av torrläggningen. Enligt tredje stycket skall till båtnad av torrläggning också hän-

föras förmånen av förbättrade betingelser för marks brukning eller användning för annat ändamål.

Skyldigheten att underhålla dike eller annan anläggning, som utförs enligt 7 kap. VL, åvilar enligt 7 kap. 34 § och hänvisningarna i detta lagrum deltagarna i företaget och fördelas mellan dem efter i huvudsak samma grunder som själva anläggningskostnaden. De som har intresse av att dike eller motsvarande anläggning vidmakthålls skall alltså i princip svara för underhållet därav. Denna grundsats gäller dock inte undantagslöst. Också den, som endast beretts brukningsbåtad av en torrläggning och för vilken endast själva genomförandet av företaget är av betydelse, är skyldig att för framtiden delta i underhållet. Det saknas vidare möjlighet att omfördela underhållsskyldighet som en gång fastställts. Frågan om det framtida underhållet av anläggning som beslutas vid syneförrättning skall alltid tas upp och avgöras vid förrättningen och synemännens utlåtande angående företaget skall alltid innehålla besked även i underhållsfrågan. Avgivande av delutlåtande är alltså inte medgivet (jfr 10 kap. 62 och 67 §§ samt 7 kap. 36 § fjärde stycket).

2.1.3 Vägföretag enligt EVL

Enligt 3 § EVL omfattar väghållning byggande av väg, vägunderhåll och vinterväghållning. Bestämmelsen ligger till grund för bl. a. skyldigheten att delta i väghållningskostnaderna. Om en väg som någon vill bygga för sin fastighet kommer att bli av synnerlig vikt för annan fastighet, är enligt 10 § dennas ägare skyldig att delta i byggandet. Skyldig att delta i vägunderhåll eller vinterväghållning är ägare av fastighet, som har nytta av vägen under den tid marken är bar resp. snötäckt. Enligt 11 § fördelas väghållningsbördan mellan flera väghållningsskyldiga med hänsyn till den omfattning i vilken de beräknas komma att begagna vägen. Större andel än som svarar mot dess nytta av vägen får dock inte läggas på någon fastighet.

Frågor om rättigheter och skyldigheter enligt lagen prövas vid förrättning. För att vägförrättning skall komma till stånd fordras enligt 16 § att initiativ till förrättningen tas av någon behörig företrädare för fastighet som berörs av förrättningen. Vägförrättningen kan avse såväl byggande av väg som vägunderhåll och vinterväghållning eller endast någon av dessa frågor.

Ansökan om vägförrättning skall göras skriftligen hos länsstyrelsen, som därefter förordnar förrättningsman (18 §). Ersättning till förrättningsmannen samt övriga förrättningskostnader skall enligt 21 § andra stycket förskottas av sökanden till förrättningen.

I 24 § första stycket åläggs förrättningsmannen att börja vägförrättningen så skyndsamt som möjligt och att fortsätta och avsluta den utan onödigt dröjsmål. Enligt tredje stycket av samma paragraf får den

som ansökt om vägförrättning återkalla sin talan. I så fall skall förrättningen inställas, om inte annan sakägare som har rätt att påkalla prövning av frågan begär att förrättningen skall fortsättas.

De frågor som skall göras till föremål för utredning och beslut (utlåtande) vid vägförrättning anges i 33 §. Av 33 § jämförd med 35 § framgår att utlåtandet normalt skall innehålla uppgifter bl. a. om vilka fastigheter som skall vara skyldiga att delta i vägens byggande eller underhåll eller i vinterväghållning. I utlåtandet skall vidare redovisas hur stor andel av sådan skyldighet som skall åligga varje fastighet (fastighetens andelstal) och hur förrättningskostnaderna slutligt skall fördelas mellan sakägarna.

Inträffar ändrade förhållanden som i synnerlig mån inverkar på fråga om rättighet eller skyldighet som avgjorts genom förrättning eller dom, får enligt 65 § varje sakägare begära att frågan skall tas upp till prövning vid ny förrättning. Avsikten med en sådan förrättning kan vara att öka eller minska de till en vägsamfällighet hörande fastigheternas antal eller att av annat skäl få till stånd omfördelning av väghållningsskyldigheten. Bestämmelser om de särskilda frågor som skall behandlas vid ny förrättning ges i 66—69 §§.

2.1.4 Anläggningsföretag enligt LGA

LGA reglerar frågor om samverkan mellan två eller flera fastigheter för utförande, underhåll och drift av anläggning som är av stadigvarande betydelse för fastigheterna (1 §). Som exempel på sådan anläggning anges i lagen parkeringsanläggning, förbindelseled, gårdsutrymme, lekplats, anordning till skydd mot grundvatten, ledning, värmeanläggning och tvättstuga. Lagen gäller inte allmän vatten- och avloppsanläggning eller anläggning vars inrättande kan prövas av domstol eller annan myndighet enligt särskilda bestämmelser.

I en gemensamhetsanläggning deltar enligt 2 § i första hand de fastigheter, vilkas ägare är ense därom. I vissa fall kan emellertid fastighet anslutas till anläggningen även utan ägarens samtycke. Kostnaderna för gemensamhetsanläggningens utförande, underhåll och drift skall enligt 7 § första stycket fördelas efter andelstal. Dessa skall bestämmas med hänsyn till det behov som beräknas bli tillgodosett för varje fastighet. I fråga om underhålls- och driftskostnader kan det faktiska utnyttjandet i stället läggas till grund för fördelningen.

Förutsättningarna för att inrätta en gemensamhetsanläggning prövas vid förrättning. Framställning om förrättning skall göras av ägaren till fastighet, som uppges vara i behov av anläggningen, eller av byggnadsnämnden (10 § första stycket). Sådan framställning, som fordrar skriftlig form, skall inges till länsstyrelsen (11 §). Om hinder inte föreligger mot att ta upp framställningen till prövning, förordnar länsstyrelsen förrättningsman. Härtill utses person, som äger den kunskap

och erfarenhet som uppdraget kräver och som även i övrigt är lämplig till detta (12 §).

Föreligger förutsättningar för att inrätta gemensamhetsanläggning, skall saken avgöras genom anläggningsbeslut (18 §). I beslutet bestäms bl. a. varje ansluten fastighets andelstal.

Om anläggningsbeslut meddelas, skall förrättningskostnaderna bäras av ägarna till de anslutna fastigheterna efter varje fastighets andelstal (19 §). Inställs förrättningen, skall kostnaderna som regel betalas av den som gjort framställning om förrättningen eller, om byggnadsnämnden påkallat förrättningen, av kommunen.

Inträder sedan anläggningsbeslut vunnit laga kraft ändrade förhållanden av beskaffenhet att i väsentlig mån inverka på fråga, som avgjorts genom beslutet, kan frågan prövas vid ny förrättning (39 §). De närmare reglerna härför ges i 40—42 §§.

2.2 Föredraganden

2.2.1 Inledning

Enligt 9 kap. FBL kan anläggningsarbete eller liknande åtgärd som aktualiseras i samband med en fastighetsreglering i vissa fall utföras som ett för sakägarna vid regleringen gemensamt arbete. Beslut härom fattas av fastighetsbildningsmyndigheten. Möjligheten att förordna om utförande av gemensamt arbete enligt FBL står dock inte alltid öppen. Sådant beslut får inte avse företag som skulle väsentligt ändra arten och omfattningen av fastighetsregleringen. Inte heller får annat företag enligt VL än dikning utföras som gemensamt arbete enligt bestämmelserna i FBL. Om ett anläggningsföretag inte kan utföras som gemensamt arbete enligt FBL eller om ett sådant utförande inte är lämpligt, får fastighetsbildningsmyndigheten förordna om frågans prövning enligt VL, EVL eller LGA. I fråga om företag som utförts enligt FBL skall fastighetsbildningsmyndigheten vidare, om det behövs, förordna att fråga rörande det framtida underhållet och driften av den utförda anläggningen skall prövas enligt speciallagstiftningen.

I motiven till FBL förutsätts att sådana ändringar görs i speciallagarna att fastighetsbildningsmyndigheten får befogenhet att ta initiativ till förrättningar enligt dessa (jfr prop. 1969: 128 s. B 640).

Såvitt gäller EVL och LGA bör vidare reglerna om förrättningsförfarandet, vilka knyter an till bestämmelserna i lagen (1926: 326) om delning av jord på landet (JDL), anpassas till FBL. Detsamma gäller bestämmelserna i EVL och LGA om överprövning av beslut som meddelats vid förrättning.

När det gäller att utforma förslag till behövliga lagändringar bör beaktas att ett omfattande reformarbete pågår beträffande den nu aktuella speciallagstiftningen. Inom justitiedepartementet har sålunda ut-

arbetats förslag till bl. a. anläggningslag. Förslaget avses ersätta bestämmelserna i 7 kap. VL om sådan dikning som ej är att jämställa med vattenavledning, 2 och 4 kap. EVL om enskilda vägar i allmänhet och om skogsvägar samt LGA. Efter remissbehandling beräknas lagförslag kunna föreläggas 1972 års riksdag. Även återstående delar av VL och EVL är föremål för översyn av vattenlagsutredningen resp. 1969 års vägutredning. Det kan antas att detta utredningsarbete kommer att resultera i genomgripande ändringar i de aktuella lagarna.

Med hänsyn härtill har jag ansett det lämpligast att nu inte företa andra ändringar i de berörda lagarna än som är oundgängligen nödvändiga. De nu framlagda förslagen innefattar endast provisoriska lösningar av de samordningsfrågor som FBL:s ikraftträdande aktualiserar.

2.2.2 *Initiativ till förrättning för inrättande av anläggning*

Vid fastighetsreglering kan som tidigare framhållits fastighetsbildningsmyndigheten förordna att fråga om inrättande av gemensamhetsanläggning skall prövas i den ordning som föreskrivs i VL, EVL eller LGA. Det kan antas att ett sådant förfarande som regel kommer att tillgripas när anläggningen är av mera komplicerad natur eller berör ett större antal fastigheter utanför det egentliga regleringsområdet.

Ett vid fastighetsreglering meddelat beslut om att en anläggningsfråga skall hänskjutas till särskild behandling enligt föreskrifterna i VL, EVL eller LGA torde i allmänhet kunna komma till stånd i samförstånd med sakägarna. Man måste emellertid räkna med att sakägarna med hänsyn till kostnadsförpliktelserna eller av andra orsaker inte alltid ställer sig bakom beslutet. I sådant fall torde ingen eller ringa utsikt föreligga till att någon av sakägarna ansöker om anläggningsförrättning. För en reglerings ändamålsenliga genomförande kan det vidare ofta vara av betydelse att beslutet blir verkställt så snart som möjligt.

Med hänsyn till nu angivna förhållanden synes det mest ändamålsenligt att det överläts åt fastighetsbildningsmyndigheten att själv ta initiativ till anläggningsfrågans prövning. Ett sådant initiativ kan emellertid inte gärna få formen av en ansökan. Fastighetsbildningsmyndigheten kan nämligen inte anses representera de fastigheter som saken angår. En godtagbar lösning torde vara att myndigheten får befogenhet att bringa anläggningsfrågan under bedömning vid förrättning genom en anmälan av beslutet till den myndighet hos vilken ansökan om förrättning skall göras. Denna myndighet utser därefter i vederbörlig ordning förrättningsman. Anmälan bör vara skriftlig och innehålla samma uppgifter som en av sakägare gjord ansökan.

Som framgår av redogörelsen för gällande rätt (avsnitt 2.1) prövas enligt speciallagstiftningen anläggningsfråga som regel vid förrättning. Beträffande vattenavledning och invallning finns dock viss begränsad

möjlighet att få frågan prövad direkt av vattendomstol. För att underlätta samordningen mellan de olika företagen bör bestämmelser meddelas om att fråga om gemensamhetsanläggning som aktualiseras vid fastighetsreglering alltid skall prövas vid förrättning.

Genom det nyss angivna systemet med initiativrätt för fastighetsbildningsmyndigheten skapas garanti för att en vid en fastighetsreglering planerad anläggning verkligen kan komma till stånd. Det bör emellertid också tillses att förutsättningar ges för en samordning av de olika förrättningarna. Såvitt gäller företag enligt EVL och LGA torde inga svårigheter behöva uppkomma. Till förrättningsman kan då förordnas samma förrättningsman som handlägger fastighetsregleringen. I fråga om företag enligt VL torde denna möjlighet som regel inte föreligga. Om förrättningarna handläggs av olika förrättningsmän, bör samråd ske dem emellan. Detta torde närmast vara en ordningsfråga och kräver inte några särskilda föreskrifter. Man bör t. ex. kunna räkna med att en vid fastighetsregleringen upprättad torrlägningsplan vid en efterföljande syneförrättning inte frångås annat än i undantagsfall.

I de nu aktuella speciallagarna förekommer en uppräknig av de frågor som skall göras till föremål för utredning och beslut vid förrättningen. Normalt skall sålunda utlåtande över förrättningen innehålla uppgifter om bl. a. vilka fastigheter som skall vara skyldiga att ta del i anläggningens inrättande, underhåll och drift. I utlåtandet skall vidare redovisas hur stor andel av sådan skyldighet som skall åligga varje fastighet (fastighetens andelstal). Företas en slutlig fördelning av kostnaderna innan fastighetsreglering fullbordats, kan den emellertid snabbt bli inaktuell. Detta gäller i varje fall i fråga om underhållet. Fastighetsbildningsbeslutet kommer ju inte sällan att innebära en omfördelning av mark som kan få återverkningar beträffande både kretsen av berörda fastigheter och deras inbördes nytta av anläggningen.

Eftersom förutsättningarna för samordning mellan fastighetsreglering och separat anläggningsförrättning är olika i olika fall, synes nu angivna spörsmål inte kunna lösas enhetligt. Gällande bestämmelser medger emellertid skilda praktiskt tillämpbara handläggningsförfaranden. Normalt torde förloppet av en anläggningsfrågas behandling i anslutning till en fastighetsreglering kunna gestalta sig på följande sätt. Sedan vid fastighetsregleringen beslutats att frågan om anläggningens inrättande skall prövas i den ordning som speciallagarna anger, företas handläggningen av de båda förrättningarna jämsides med varandra, varvid de fastigheter som ingår i regleringen t. v. betraktas som en enhet vid anläggningsförrättningen då så krävs. Efter det att fastighetsbildningsbeslutet meddelats vid regleringen och uppgift om fastighetsbildningen införts i fastighetsregistret, görs vid anläggningsförrättningen den uppdelning av det gemensamma andelstalet för regleringsfastigheterna som fordras för att fastställa varje sådan fastighets andelstal.

Därefter avges utlåtande angående anläggningsfrågan och avslutas anläggningsförrättningen. Slutligen meddelas avslutningsbeslut beträffande regleringen.

Det bör också i detta sammanhang framhållas möjligheten enligt FBL av att genomföra fastighetsregleringen i etapper på grundval av delbeslut. Sålunda kan den nya fastighetsindelningen beslutas och vinna laga kraft i den utsträckning det behövs för att anläggningsfrågan skall kunna behandlas på enklaste sätt och en riktig fördelning av andelstalen nås.

Ännu bättre förutsättningar för att komma till rätta med samordningsproblemen skulle otvivelaktigt skapas, om man i speciallagstiftningen införde regler som gjorde det möjligt att avgöra vägbyggnads- eller andra anläggningsfrågor genom delutlåtande som kunde verkställas i ett förhållandevis tidigt skede av regleringsföretaget (jfr SOU 1963: 68 s. 347). Härigenom skulle också risken för att ett slutligt avgörande av anläggningsfrågan medför olägenheter vid fastställandet av en definitiv fastighetsplan kunna elimineras. Handläggs de båda förrättningarna av samma förrättningsman, lär det emellertid i allmänhet inte vålla denne några större svårigheter att bedöma en sådan risk. I andra fall torde ett nära samråd mellan skilda förrättningsmän och sakägare vid de olika förrättningarna i allmänhet utgöra en garanti för att sådana olägenheter skall kunna undvikas. Man har också möjlighet att tillkalla vilken som helst av förrättningsmännen som sakkunnig vid den andra förrättningen.

Med hänsyn till vad jag nu anfört anser jag behov inte föreligga att i detta begränsade sammanhang komplettera speciallagarna med särskilda regler om delutlåtande.

Förslaget att förrättning enligt speciallagstiftningen skall kunna sätas igång efter anmälan av fastighetsbildningsmyndigheten innebär att ägarna av de fastigheter som ingår i fastighetsregleringen är att anse som sakägare vid anläggningsförrättningen. Enligt VL, EVI. och LGA åligger det endast sakägare som sökt förrättning att förskjuta kostnaderna för förrättningen. Sökande till torrlägningsföretag intar vidare en särställning i fråga om skyldigheten att bidra till kostnader för företagets utförande. Regler bör därför införas om att sakägarna vid regleringen i dessa hänseenden skall jämsställas med förrättnings sökande. Detta kan medföra att en fastighetsägare åläggs skyldighet att förskotta kostnader mot sin vilja. Någon risk för att han tvingas delta i ett ekonomiskt olönsamt företag synes däremot inte föreligga. En garanti härför utgör kravet enligt 9 kap. 1 § FBL att fastighetsbildningsmyndigheten får förordna om anläggningsförrättning endast om företaget främjar fastighetsregleringens syfte. Anläggningens inrättande skall alltså vara ägnad att förbättra fastighetsindelningen inom regleringsområdet. Utöver detta krav gäller de allmänna villkor för tvångsdelaktighet som uppställs i speciallagarna. Det kostnadsansvar som förslaget sålunda

innebär torde därför inte komma att överstiga nyttan av företaget. Med hänsyn härtill anser jag att den enskilda sakägarens intressen blivit tillräckligt tillgodosedda.

Enligt de nu aktuella speciallagarna äger vidare den som ansökt om förrättning återkalla sin talan. När så sker skall förrättningen inställas, om inte annan sakägare, som har rätt att påkalla prövning av den väckta frågan, begär att förrättningen skall fortsättas. Har vid en fastighetsreglering beslutats att en anläggningsfråga skall prövas i den ordning som speciallagarna föreskriver, torde behovet av den avsedda anläggningen ha blivit så väl utrett, att någon ändrad inställning till frågan knappast kan väntas komma att intas. Undantagsvis kan emellertid ett sådant läge tänkas uppstå att frågan av en eller annan anledning mister sin aktualitet för de fastigheter som den berör eller för vissa av dem. Så lär i allmänhet komma att bli fallet om fastighetsregleringen inställs. Anläggningsförrättningen bör då kunna inställas antingen helt och hållet eller till viss del. Vid bedömandet av hithörande spörsmål bör givetvis hänsyn främst fästas vid sakägarnas uppfattning.

2.2.3 Initiativ till förrättning för fördelning av underhållsskyldighet

Något avgörande av frågan om det framtida underhållet av en anläggning som vid fastighetsreglering utförts som ett för sakägarna gemensamt arbete kan enligt FBL inte träffas i samband med regleringen. Enligt 9 kap. 7 § FBL åligger det emellertid fastighetsbildningsmyndigheten att ta initiativ till att underhållsfrågorna blir föremål för prövning enligt speciallagarna.

Vad som föreslagits i föregående avsnitt synes böra äga motsvarande tillämpning i fråga om fastighetsbildningsmyndighetens rätt att ta initiativ till prövning av underhållsfrågor.

2.3 Specialmotivering

2.3.1 Förslaget till lag om ändring i vattenlagen

7 kap. 27 §

Som anförts i den allmänna motiveringen skall beträffande dikning som företas efter beslut vid fastighetsreglering samtliga ägare av de i regleringen ingående fastigheterna anses som sökande till dikningen och ta del i kostnaderna därför i övrensstämmelse med vad som gäller för sökande. En bestämmelse härom har tagits upp som en sista punkt till paragrafen.

7 kap. 36 §

I enlighet med vad jag anført i den allmänna motiveringen bör det öppnas möjlighet för fastighetsbildningsmyndigheten att efter anmälan hos länsstyrelsen påkalla att fråga om dikning skall upptas vid syne-

förrättning. En bestämmelse härom har införts i paragrafen som ett nytt tredje stycke.

7 kap. 45 §

Enligt andra stycket i paragrafen skall efter ansökan hos länsstyrelsen fråga om vattenavledning prövas vid syneförrättning. Är båtnaden av företaget av annat slag än jordförbättring eller värdeökning av tomtmark eller därmed likställd mark, kan ansökan i stället inges till vattendomstolen. Målet skall i så fall handläggas som ansökningsmål enligt 11 kap. VL. Om det är lämpligt, kan det dock hänskjutas till prövning vid syneförrättning.

I ett nytt tredje stycke föreslås nu bestämmelser om rätt för fastighetsbildningsmyndigheten att i anslutning till fastighetsreglering påkalla prövning av vattenavledningsföretag. Förslaget innebär att frågan om företagets inrättande skall anmälas till länsstyrelsen, varefter frågan prövas vid syneförrättning. Eftersom ett enhetligt förrättningsförfarande bör tillämpas, föreslås ej någon möjlighet till omedelbar prövning vid vattendomstolen.

Enligt 7 kap. 49 § VL äger den föreslagna bestämmelsen motsvarande tillämpning i fråga om invallningsföretag.

10 kap. 33 §

Bestämmelserna i paragrafens nya andra stycke reglerar vad som skall uppges i en av fastighetsbildningsmyndigheten gjord anmälan om förrättning.

10 kap. 35 §

Ändringarna är av terminologisk natur.

10 kap. 48 §

Förrättning som tillkommit på fastighetsbildningsmyndighetens initiativ bör, som angetts i den allmänna motiveringen, kunna inställas, om fastighetsregleringen inställs eller om annat särskilt skäl föreligger. En regel av detta innehåll har tagits upp i ett nytt fjärde stycke.

10 kap. 82 §

I ett tillägg till paragrafen anges att, när företag tillkommit efter anmälan av fastighetsbildningsmyndigheten, ägarna av de i fastighetsregleringen ingående fastigheterna skall anses som förrättningssökande.

2.3.2 Förslaget till lag om ändring i lagen om enskilda vägar

15 §

Paragrafen har ändrats så att det klart framgår att förrättning kan komma till stånd inte bara efter ansökan utan också efter anmälan.

16 §

I paragrafen föreslås ett nytt andra stycke som fastslår att fastighetsbildningsmyndigheten skall göra anmälan om förrättning i de fall då myndigheten enligt 9 kap. 1 § tredje stycket eller 7 § FBL vid fastighetsreglering förordnat att fråga om väghållning skall prövas enligt EVL.

Paragrafen har dessutom jämkats i redaktionellt hänseende.

18 §

I ett nytt fjärde stycke föreskrivs att anmälan om förrättning av fastighetsbildningsmyndigheten skall i de hänseenden som anges i paragrafen jämföras med en av sakägare gjord ansökan om förrättning.

19 §

Enligt första stycket skall länsstyrelsen till förrättningsman förordna lantmätare eller annan lämplig person. När länsstyrelsen med anledning av anmälan från fastighetsbildningsmyndigheten om vägförrättning skall utse förrättningsman, talar starka skäl för att uppdraget anförtros åt den förrättningslantmätare som handlägger fastighetsregleringen. Bara i rena undantagsfall, när hinder t. ex. på grund av jäv föreligger, bör annan förrättningsman utses. Bestämmelser av denna innebörd har fått ersätta de nuvarande bestämmelserna i andra stycket som förlorat aktualitet genom FBL:s ikraftträdande.

Enligt fjärde stycket i paragrafen skall länsstyrelsen underrätta länets lantmäterikontor eller i vissa fall byggnadsnämnden om förordnandet av förrättningsman. I ett tillägg till stycket föreskrivs att sådan underrättelse skall lämnas också till den förrättningsman som handlägger fastighetsreglering i de fall annan förordnats att handlägga vägförrättning som sker på grund av beslut vid regleringen.

20 §

Ändringarna är av terminologisk natur.

Om vägförrättning har samband med fastighetsreglering som sker med biträde av gode män, torde det i allmänhet vara lämpligt, att dessa också får fungera vid vägförrättningen. Krävs med hänsyn till vägfrågornas beskaffenhet speciella insikter som inte finns hos gode männen vid fastighetsregleringen, bör dock särskilda gode män tillkallas.

21 §

I första stycket har ordet "lantmåteriförrättningar" bytts ut mot "fastighetsbildningsförrättningar".

Kostnaderna för vägförrättning skall enligt andra stycket förskjutas

av den som sökt förrättningen. Vid förrättning som tillkommit efter anmälan av fastighetsbildningsmyndigheten bör det, som anförts i den allmänna motiveringen, åligga ägarna av de i regleringen ingående fastigheterna, som också är sakägare vid vägförrättningen, att svara för vad som sålunda åvilar sökanden. En bestämmelse av detta innehåll har införts i andra stycket.

24 §

Tredje stycket paragrafen har ändrats med hänsyn till de nya bestämmelser som föreslås i 25 §.

I ett nytt fjärde stycke föreskrivs att förrättning som tillkommit efter beslut vid fastighetsreglering får inställas endast om fastighetsregleringen inställes eller om annat särskilt skäl föreligger. Beträffande den närmare motiveringen till bestämmelsen hänvisas till avsnitt 2.2.2.

25 §

I paragrafen ges bestämmelser om kallelse av sakägare till förrättningsammansträde och delgivning av sådan kallelse samt om under rättelse till byggnadsnämnd när förrättningen avser väg i ort där skylldighet föreligger att söka byggnadslov. Motsvarande regler för fastighetsbildningsförrättning finns i 4 kap. 18—24 §§ FBL.

Någon ändring av bestämmelserna i den nu förevarande paragrafen behövs i och för sig inte i detta sammanhang. Enligt 78 § EVL äger emellertid paragrafen motsvarande tillämpning i fråga om förrättning enligt 3 kap. EVL. Som tidigare sagts utreds f. n. dessa regler av 1969 års vägutredning. Eftersom det nu inte kan överblickas när eventuella ändringar av 3 kap. EVL kan genomföras, synes det angeläget att bringa de formella förfarandereglerna vid vägförrättning i överensstämmelse med de mera tidsenliga bestämmelserna i FBL. Jag föreslår därför att första—femte styckena av paragrafen ersätts med en hänvisning till 4 kap. 18—24 §§ FBL.

27 §

Som jag nyss anført bör de formella handläggningsreglerna i EVL anpassas till vad som gäller enligt 4 kap. FBL. I förevarande paragraf ges bestämmelser om förordnande av allmänt ombud för fastighet som står under allmän myndighets vård och inseende, om förrättning avser sådan fastighet. Eftersom någon motsvarande regel ej tagits upp i FBL, föreslås att 27 § upphävs.

28 §

Paragrafen, som innehåller föreskrifter om kallelse till nytt förrättningsammansträde, motsvaras av 4 kap. 19 § FBL. Eftersom 25 § EVL i förslaget hänvisar till denna paragraf i FBL, bör 28 § EVL upphävas.

36 §

Har vägförrättning tillkommit efter beslut vid fastighetsreglering och handläggs förrättningarna av olika förrättningsmän, skall förrättningsmannen för vägförrättningen enligt tillägg till paragrafens andra stycke underrätta den som handlägger fastighetsregleringen om dagen för vägförrättningens avslutande.

37 §

Ändringarna i paragrafen är av terminologisk art.

38 §

Ändringarna i första stycket är av terminologisk art.

Bestämmelsen i andra stycket om förfarandet i överklagade mål har ersatts av en hänvisning till de nya reglerna i 16—18 kap. FBL angående överprövning av fastighetsbildningsmål.

39 §

Tillägget till första stycket innebär att avskrift av dom skall sändas också till förrättningslantmätare för fastighetsreglering i de fall då vägförrättningen beslutats vid fastighetsregleringen men utförs av annan än nämnde förrättningsman.

I andra stycket har ordet "ägodelningsdomaren" utbytt mot "fastighetsdomstolen".

40 och 49 §§

Ändringarna i dessa paragrafer är av terminologisk art.

65 §

I paragrafen anges att envar sakägare under vissa förutsättningar äger påkalla ny prövning av redan avgjord fråga. Samma möjlighet bör tillkomma fastighetsbildningsmyndigheten, om förnyad prövning aktualiseras i samband med fastighetsreglering. Paragrafen har ändrats i enlighet härmed.

78 §

Paragrafens tredje stycke har jämkats med hänsyn till att 27 och 28 §§ upphävts.

I femte stycket har ordet "lantmåteriförrättningar" utbytt mot "fastighetsbildningsförrättningar".

86 och 105 §§

I paragraferna har vidtagits vissa terminologiska ändringar. Vidare har hänvisningarna till jorddelningsmål utgått. Ändringen innebär att för

mål som avses i resp. paragraf skall gälla vad som i allmänhet är föreskrivet om mål som handläggs av fastighetsdomstol (jfr 2 § lagen om fastighetsdomstol).

Övergångsbestämmelser

Lagförslaget innehåller inte någon särskild övergångsbestämmelse. Enligt 7 § FBLP skall mål och ärende som vid ikraftträdandet är anhängigt hos ägodelningsrätten prövas av fastighetsdomstolen, om inte huvudförhandling har påbörjats vid ikraftträdandet.

2.3.3 Förslaget till lag om ändring i lagen om vissa gemensamhetsanläggningar

10 §

Som anförts i avsnitt 2.2.2 bör fastighetsbildningsmyndigheten i samband med fastighetsreglering kunna ta initiativ till förrättning enligt LGA. Bestämmelser härom har tagits upp i förevarande paragraf.

Av lagtekniska skäl har lagtexten helt omredigerats. I första stycket skiljs mellan ansökan och anmälan om förrättning. Ansökan om förrättning görs enligt andra stycket av enskild sakägare eller byggnadsnämnden. Detta innebär inte någon saklig ändring i förhållande till gällande bestämmelser. I tredje stycket i paragrafen anges att fastighetsbildningsmyndighetens initiativ till förrättning enligt LGA sker genom anmälan.

11 §

Ordet ”framställning” har i paragrafen utbytt mot ”ansökan”. Med ansökan har i första och andra styckena jämförts anmälan av fastighetsbildningsmyndigheten.

12 §

Den föreslagna ändringen av paragrafen innebär att länsstyrelsen förordnar förrättningsman också när anmälan gjorts av fastighetsbildningsmyndigheten efter beslut vid fastighetsreglering. Som jag anförde vid 19 § EVL bör i första hand till förrättningsman förordnas samma person som handlägger fastighetsregleringen. En uttrycklig bestämmelse härom har tagits upp som ett nytt andra stycke.

I paragrafen har i övrigt företagits vissa redaktionella ändringar.

13 §

Ändringarna i paragrafen är av formell natur. Som jag framhållit i anslutning till 20 § EVL bör om möjligt samma gode män medverka vid fastighetsregleringen och anläggningsförrättningen.

19 §

Vissa ändringar av terminologisk art har företagits i första och andra styckena.

I paragrafen har som ett nytt tredje stycke intagits en föreskrift som gäller i sådana fall då förrättning tillkommit efter anmälan av fastighetsbildningsmyndigheten. Regeln innebär att ägarna av de i fastighetsregleringen ingående fastigheterna kommer att få vidkännas den ersättningskyldighet som enligt första och andra styckena åvilar sökanden.

20 §.

Det förrättningsförfarande som är tillämpligt i fråga om gemensamhetsanläggning överensstämmer till vissa delar helt med det som kommer till användning vid jorddelning. Lagtekniskt har denna överensstämmelse genomförts på så sätt att i förevarande paragraf hänvisas till åtskilliga lagrum i JDL. Dessa har nu ersatts med motsvarande bestämmelser i FBL. Härvid har hänvisning gjorts också till 4 kap. 4 § FBL om hinder för dem som är varandra närstående att tjänstgöra samtidigt vid förrättning och till 4 kap. 35 § FBL om anlitanade av tolk vid förrättning. Vidare har hänvisats till 4 kap. 32 § tredje stycket FBL om att sökandens utevaro från första sammanträdet under förrättningen skall ha samma verkan som om ansökningen återkallats, om inte sökanden anmält laga förfall eller det är uppenbart att han vidhåller ansökningen.

Bland de lagrum i FBL som införts i 20 § LGA saknas motsvarighet till föreskriften i 3 kap. 9 § sista stycket JDL om förbud att föra talan mot beslut varigenom jävsanmärkning gillats. En föreskrift av detta innehåll finnes i 15 kap. FBL. Frågan, som är av processuell art, regleras i följande paragraf.

Det nuvarande andra stycket i 20 § har fått utgå eftersom 4 kap. 38 § FBL, som motsvarar 2 kap. 11 § JDL, ger förrättningsmännen rätt att få tillträde till byggnad. I ett nytt andra stycke tas upp en bestämmelse om att förrättning enligt LGA som tillkommit efter beslut vid fastighetsreglering får inställas endast om fastighetsregleringen inställts eller om annat särskilt skäl föreligger. Av 18 § första stycket följer att förrättningen även skall inställas, om byggnadsnämnden ej lämnat sitt medgivande till gemensamhetsanläggningen.

21 §

Ändringarna i första stycket paragrafen är huvudsakligen av terminologisk art.

Rörande förfarandet i fullföljt mål om gemensamhetsanläggning och talan mot beslut som meddelats i sådant mål bör de för fastighetsbildningsmålen avsedda bestämmelserna i 16—18 kap. FBL gälla i tillämpliga delar. Sista stycket paragrafen har ändrats i överensstämmelse härmed.

35 §

Ändringen i denna paragraf är av terminologisk art.

44 §

Enligt 17 § skall förrättningsmannen i vissa fall hänskjuta ärendet till byggnadsnämnden för prövning om tilltäinkt anläggning strider mot fastställd plan eller bestämmelser för markens bebyggande m. m. Om särskilda skäl föreligger kan byggnadsnämnden medge avvikelser från planen eller bestämmelserna enligt vad som i allmänhet gäller. Talan mot byggnadsnämndens beslut kan anföras hos länsstyrelsen genom besvär. Länsstyrelsen får inte mot byggnadsnämndens mening medge anläggningen i strid mot fastställd generalplan eller stadsplan. Över länsstyrelsens beslut får besvär anföras hos Kungl. Maj:t. Sådant besvärsmål torde prövas i konselj.

Länsstyrelsen har också att pröva ett antal andra ärenden enligt lagen. Sålunda skall länsstyrelsen förordna förrättningsman enligt 12 §, förordna syssloman när anledning föreligger därtill enligt 25 eller 33 § och bestämma om ersättning till syssloman. Länsstyrelsen har också att i visst fall utlysa samfällighetsstämma (28 §). Över länsstyrelsens beslut i nu nämnda frågor torde besvär kunna anföras hos Kungl. Maj:t. Besvär rörande ersättning åt syssloman torde höra till regeringsrätten med stöd av 2 § 4:o regeringsrättslagen. Besvär i annan nu nämnd fråga torde prövas i konselj.

Den reform av förvaltningsrättskipningen som skall träda i kraft den 1 januari 1972 (se prop. 1971: 30) synes böra medföra att administrativa besvärsmål enligt denna lag förs till kammarrätten. Dock bör undantag göras för mål enligt 17 § eftersom liknande mål enligt byggnadslagstiftningen avgörs i konselj.

3 Förslaget till lag om ändring i lagen om samäganderätt

I nuvarande lydelse av 7 § lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt talas på flera ställen om laga skifte. Den form av laga skifte som avses är det s. k. klyvningsskiftet. Detta har i FBL ersatts av fastighetsbildningsinstitutet klyvning. Paragrafen har ändrats i enlighet härmed.

4 Förslaget till lag om ändring i lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område

Lagen (1925: 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område (den s. k. ensittarlagen) avser att i viss utsträckning bereda ägare av boningshus på ofri grund en mera tryggad ställning genom friköp av marken. Enligt denna lag är den, som innehar annan tillhörig mark med nyttjanderätt för brukande eller bostadsändamål och där äger boningshus, under vissa förutsättningar berättigad att lösa till sig marken, även om jordägaren motsätter sig det. Frågan om lösningsrätten och om löseskillingen för marken avgörs vid

lantmäteriförrättning. Förrättningsmän, en lantmätare och två gode män, förordnas av länsstyrelsen. I fråga om förrättningen hänvisas till de i 2 och 3 kap. JDL för laga skifte meddelade föreskrifterna. Vissa särbestämmelser finns dock, såsom beträffande kungörande av förrättningen samt utsändande av kallelsebrev och övriga underrättelser. Särskilda regler meddelas också för fall, då område som skall lösas är beläget i stad eller stadliknande samhälle på landet. För att inlösen av ett område skall vara fullbordad räcker det i allmänhet inte med att förrättningen vunnit laga kraft. Som regel skall särskild fastställelseprövning äga rum i den ordning som gäller för avstyckning. Därvid skall fastställelse meddelas, om avskiljande av området överensstämmer med vissa närmare angivna föreskrifter i JDL eller lagen (1917: 269) om fastighetsbildning i stad (FBLs).

JDL och FBLs upphävs genom FBLP. FBL innefattar en enhetlig lagstiftning för land och stad. De särbestämmelser ensittarlagen innehåller för det fall att område som skall lösas är beläget i stad eller stadliknande samhälle på landet bör därför utgå. De hänvisningar till skilda delar av JDL som lagen innehåller bör vidare ersättas med hänvisningar till motsvarande delar av FBL. Gällande system med särskild kungörelse samt utsändande av kallelsebrev och övriga underrättelser bör slutligen ersättas av tillämpliga delar av det kallelse-, delgivnings- och underrättelseförfarande som enligt FBL gäller för fastighetsbildningsförrättning.

FBL innebär dessutom att det i äldre bestämmelser för bl. a. avstyckningsförrättningar föreskrivna fastställelseförfarandet avskaffats och ersatts med ett system som medför att fastighetsbildningsförrättning blir slutligt giltig i och med att den vinner laga kraft. Fråga uppkommer nu om detta system bör införas också när det gäller ensittarförrättning.

Ensittarlagen gäller endast till utgången av år 1976. Vissa skäl kan åberopas till stöd för att under lagens återstående giltighetstid bibehålla det system med efterprövning av ensittarförrättningar som nuvarande fastställelseförfarande innebär. Sålunda är lagens bestämmelser så speciella att en granskning i efterhand kan vara påkallad. Å andra sidan synes förfarandet i möjligaste mån böra anknyta till det förfarande som enligt FBL kommer att gälla för fastighetsbildningsförrättningar i allmänhet. Övervägande skäl talar enligt min mening för att FBL:s system görs tillämpligt också på ensittarförrättningar. Förslaget har utformats i överensstämmelse härmed.

6 §

Särbestämmelsen i paragrafens första stycke om förordnande av förrättningslantmätare, när område som skall lösas hör till stad eller är beläget inom stadliknande samhälle på landet, har utgått.

Ändringarna i andra stycket innefattar den övergång i tillämpliga delar till FBL:s kallelse-, delgivnings- och underrättelseförfarande som

tidigare berörts. Förslaget i denna del innebär bl. a. att skyldigheten för lantmätaren att före första sammanträdet utfärda kungörelse angående förrättningen bortfaller. I stället skall det åligga denne att till förrättningen kalla varje känd sakägare genom särskild kallelse, som skall delges denne. Det offentliga kungörandet av förrättningen får endast den funktionen att vara ett led i delgivning med okända sakägare och i vissa slag av kollektivdelgivning. Bestämmelser därom finns i delgivningslagen (1970: 428).

I tredje stycket har en anpassning skett till JB:s panträttsbegrepp och till övergångsbestämmelserna i 5 § lagen (1970: 995) om införande av nya jordabalken (JP) angående företrädesrätt för fordran på ogulden köpeskilling eller annan rättighet och i 8 § JP angående rätt till avkomst eller annan förmån. Vidare har bestämmelsen i sista punkten om särskilt kungörelseförfarande fått utgå, eftersom frågan härom regleras i delgivningslagen.

7 §

Ändringarna i denna paragraf är av terminologisk natur.

8 §

Ändringarna i denna paragraf hänger samman med att fastställelseprövningen föreslås avskaffad. Bestämmelser motsvarande dem som f. n. gäller för att fastställelse skall meddelas bör för framtiden gälla i fråga om avskiljande av inlöst område. Vissa av dessa bestämmelser har införts i tredje stycket av denna paragraf. I 18 § har dessutom tagits in en generell hänvisning till bestämmelserna i 4 kap. FBL.

Enligt tredje stycket i dess nya lydelse skall bestämmelserna i 3 kap. 2 § samt 10 kap. 1, 2 och 5 §§ FBL äga motsvarande tillämpning i fråga om avskiljande av inlöst område. Genom en särbestämmelse öppnas möjlighet att avskilja mark även från sämjelott. Härvid förutsätts att sämjedelningen har civilrättslig giltighet, dvs. att den skett vid sådan tidpunkt att den kan legaliseras enligt legaliseringslagen (1968: 578). Vidare har intagits en motsvarighet till den nuvarande bestämmelsen i 13 § andra stycket enligt vilken även mark som innehåser som fideikommiss får avskiljas. F. n. gäller på grund av hänvisning till 5 kap. 6 § första stycket FBL och 19 kap. 12 § första stycket JDL att avskiljandet skall verkställas så att såväl stamfastigheten som det avskilda området får rätt till behövliga vägar. I FBL har motsvarande villkor inarbetats i det allmänna lämplighetskravet i 3 kap. 1 § FBL. Eftersom detta krav inte skall gälla i fråga om ensittarförrättning, har en särbestämmelse meddelats som fastslår förrättningsmännens skyldighet att se till att vägrådan löses. I en annan särbestämmelse har i överensstämmelse med gällande rätt föreskrivits att förrättningsmännen har rätt att förordna om jämkning av gränserna för det avskilda området.

Som nyss anförts skall enligt 18 § reglerna i 4 kap. FBL äga motsvarande tillämpning i fråga om ensittarförrättning. Med hänsyn härtill har de nuvarande bestämmelserna om underställning i tredje stycket, om vilandeförklaring i femte stycket sista punkten samt om karta och beskrivning i sjätte stycket fått utgå (jfr 4 kap. 25, 28 och 39 §§ FBL).

Slutligen har bestämmelserna om gränsbestämning och tomtmätning anpassats till FBL:s regler om fastighetsbestämning i samband med fastighetsbildning.

11 §

Enligt FBL fullföljs talan mot fastighetsbildningsförrättning till fastighetsdomstol i stället för till ägodelningsrätt. Bestämmelsen i paragrafens första stycke om fullföljd av talan mot ensittarförrättning har ändrats i överensstämmelse härmed.

13 §

Bestämmelserna i första och andra styckena om fastställelseprövning har fått utgå av skäl som tidigare anförts.

Om fastställelseprövningen avskaffas, måste fullbordandet av områdets inlösen anknyta till ett annat moment i förfarandet än fastställelsen. Det förefaller lämpligt att på motsvarande sätt som vid expropriation knyta fullbordandet till att nyttjanderättshavaren i vederbörlig ordning nedsatt löseskillingen hos länsstyrelsen. Tredje stycket har ändrats i enlighet härmed.

I sista stycket andra punkten anges f. n. att angående inlöst områdes befriande från intecknad gäld är särskilt stadgat. Den bestämmelse som åsyftas är 24 § 1 mom. andra stycket inteckningsförordningen, som ersätts av 6 kap. 14 § JB. Den föreslagna ändringen innebär en anpassning till JB:s terminologi.

14 §

Ändringarna i denna paragraf utgör följdändringar till de föreslagna ändringarna i 6 § sista stycket och 13 §. Reglerna om kallelse till fördelningssammanträde har anpassats till bestämmelserna i 5 kap. 16 § andra stycket FBL. Vissa jämkningar av terminologisk natur har också gjorts.

15 §

Eftersom fastställelseprövningen föreslås bortfalla, har vad paragrafen innehåller angående kostnad för fastställande av inlöst områdes avskiljande fått utgå.

18 §

I paragrafens första stycke finns f. n. i fråga om ensittarförrättning en hänvisning till de i 2 och 3 kap. JDL för laga skifte meddelade föreskrifterna. Dessa föreskrifter motsvaras i huvudsak av bestämmelserna om fastighetsbildningsförrättning i 4 kap. FBL. Hänvisningen har ändrats i enlighet härmed. Som anförts vid 8 § har vissa av de nuvarande bestämmelserna i denna paragraf härigenom blivit överflödiga.

Andra stycket avser förfarandet när talan fullföljts mot förrättningen. Eftersom fullföljd skall ske till fastighetsdomstolen, har vad ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten skall iakttaga fått utgå. Vidare har i fråga om förfarandet i målet och talan mot däri meddelade beslut hänvisningen till vad som är stadgat angående klagan över avslutat laga skifte ändrats till att avse klagan över avslutat fastighetsbildningsförrättning.

Beträffande rättegångskostnaderna i fastighetsbildningsmål gäller enligt 16 kap. 14 § FBL som allmän regel, att fastighetsdomstolen efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna kan förordna att sakägare som förlorar målet skall ersätta annan sakägare dennes rättegångskostnad. Denna regel, som genom hänvisningar i 17 kap. 3 § och 18 kap. 3 § FBL har motsvarande tillämpning i fråga om rättegången i hovrätten och högsta domstolen, får anses lämplig också för rättegången i mål rörande ensittarförrättning. Lagrummen innehåller emellertid i fråga om rättegångskostnaderna i mål om inlösenersättning särskilda bestämmelser som utformats efter förebild från 67 § lagen (1917: 189) om expropriation. Vid fastighetsdomstolen skall sålunda sakägare som avstår mark eller särskild rättighet få gottgörelse för sin kostnad oberoende av utgången i målet, om ej annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § rättegångsbalken. I hovrätten eller högsta domstolen gäller för kostnaderna i sådant mål, med tillämpning i övrigt av 18 kap. rättegångsbalken, att den som har att utge inlösenersättning, om inte annat följer av 18 kap. 6 eller 8 § samma balk, alltid själv skall vidkännas sina kostnader samt kostnad som han orsakar motparten genom att själv fullfölja talan. Den inlösen som avses i dessa bestämmelser är av annan natur än inlösen enligt ensittarlagen. En motsvarande reglering av kostnadsfrågan i mål om inlösenersättning enligt ensittarlagen kan inte anses sakligt motiverad. I en undantagsbestämmelse har därför föreskrivits att de nyssnämnda särreglerna inte skall tillämpas i mål som här avses.

Eftersom fastställelseprövningen föreslås avskaffad, har tredje och fjärde styckena fått utgå.

I femte och sjätte styckena finns f. n. bestämmelser som reglerar förutsättningarna för att fastställelse skall meddelas på inlöst områdes avskiljande. Till följd av de föreslagna ändringarna i 8 § tredje stycket har dessa bestämmelser fått utgå. Bestämmelsen i femte stycket sista

punkten att avstyckat område efter framställning därom skall åsättas särskilt namn har ansetts överflödig och har därför också fått utgå.

Ändringarna i sista stycket är främst en följd av att ensittarförrättning inte längre skall underkastas fastställelseprövning. Det har ansetts nödvändigt att även fastighetsregistermyndigheten får underrättelse om förrättningen. Av 19 kap. 2 § andra stycket FBL framgår att uppgift om den ändrade fastighetsindelningen skall införas i fastighetsregistret.

Övergångsbestämmelserna

Äldre bestämmelser om fastställelse föreslås gälla för ensittarförrättning som avslutats före den 1 januari 1972. Vad som enligt äldre bestämmelser åvilar ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten skall därvid fullgöras av fastighetsdomstolen. Härav följer att fastställelseärende som vid lagens ikraftträdande är anhängigt hos ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten skall överlämnas till fastighetsdomstolen. Att mål som överklagats till ägodelningsrätten också skall prövas av fastighetsdomstolen, om huvudförhandling inte har påbörjats vid ikraftträdandet, framgår av 7 § FBLP.

5 Förslaget till lag om ändring i lagen om ägofred

Ändringarna i 24 § är av terminologisk natur.

Ändringarna i 25 § innebär att hänvisningarna till vissa bestämmelser om laga skifte i JDL anpassats till motsvarande regler i FBL.

I prop. 1971: 106 har förutsatts (s. 115) att mål om stängselskyldighet och betesreglering enligt 46 § samt klandertalan enligt 49 § första stycket skall överföras från allmän domstol till fastighetsdomstol. 46 och 49 §§ har ändrats i överensstämmelse härmed. Detta har föranlett ändringar i 43 och 45 §§ samt för tydlighetens skull också i 29 och 31 §§. I 49 § har dessutom gjorts vissa terminologiska jämkningar.

I nyssnämnda proposition redovisades också ett remissyttrande av hovrätten över Skåne och Blekinge, enligt vilket de nuvarande bestämmelserna i 36 och 37 §§ om uppvisande vid allmän underrätt av förening lämpligen borde avse sådan allmän underrätt som är fastighetsdomstol i den ort där de fastigheter som föreningen angår är belägna. Underrättens uppgifter enligt dessa bestämmelser avser dock huvudsakligen registrering, och jag anser inte skäl föreligga att överföra dessa uppgifter till fastighetsdomstolarna.

Av den föreslagna övergångsbestämmelsen framgår att mål som vid ikraftträdandet är anhängigt hos domstol skall handläggas enligt äldre bestämmelser.

6 Förslaget till lag om ändring i lagen om stängselskyldighet för järnväg m. m.

I 4 § lagen (1945: 119) om stängselskyldighet för järnväg m. m. finns bestämmelser om rättegången i mål angående skyldighet för innehavare av järnväg att hålla stängsel till skydd för större hemdjur. I första stycket föreskrivs att sådant mål upptas av ägodelningsrätten i orten. Om förfarandet i målet och talan mot däri meddelade beslut gäller enligt andra stycket i tillämpliga delar bestämmelserna i JDL angående jorddelningsmål som anhängiggörs genom stämning. Tredje stycket slutligen innehåller en särbestämmelse beträffande rättegångskostnaderna. I mål om befrielse från skyldighet att hålla stängsel är järnvägs innehavare skyldig att vidkännas på ömse sidor uppkomna kostnader, om inte ägodelningsrätten med hänsyn till omständigheterna finner skäligt förordna annorlunda.

Ägodelningsrätterna avskaffas i och med att FBL träder i kraft och ersätts av fastighetsdomstolar. Första och tredje styckena i 4 § har ändrats i överensstämmelse härmed. Andra stycket har fått utgå. Härigenom kommer jämlikt 2 § lagen (1969: 246) om fastighetsdomstol att beträffande rättegången i mål som här avses i tillämpliga delar gälla vad som är föreskrivet om allmän domstol, i den mån ej annat följer av lagen om fastighetsdomstol eller annan författning.

Ändringen i 5 § är en följd av att 4 § andra stycket utgått.

7 Förslaget till lag om ändring i skogsvårdslagen

Enligt 19 § andra stycket skogsvårdslagen (1948: 237) kan skogsvårdsstyrelsen i vissa fall hos skogsstyrelsen påkalla syneförrättning beträffande skogsområde. Skogsstyrelsen förordnar därefter sakkunnig person att med biträde av två gode män verkställa förrättningen. F. n. gäller att gode männen utses av förrättningsmännen bland dem som är nämndemän eller gode män vid lantmåteriförrättningar. Gode män vid lantmåteriförrättningar motsvaras i FBL av gode män vid fastighetsbildningsförrättningar. Paragrafen föreslås ändrad i överensstämmelse härmed.

8 Förslaget till lag om ändring i lagen om häradsallmänningar

De föreslagna ändringarna i 2 § första och tredje styckena är föranledda av att begreppet jorddelning i FBL ersatts av fastighetsbildning.

I 12 § 2 anges f. n. som villkor för att införlivning av mark med häradsallmänning skall få äga rum att marken genom rågång eller genom lantmåteri- eller mättningsförrättning som fastställts eller eljest är lagligen gällande är skild från annan mark. Såväl lantmåteri- som

mättningsförrättning motsvaras i FBL av fastighetsbildningsförrättning. Bestämmelsen har ändrats i överensstämmelse härmed. Att förrättning-
en skall vara lagligt gällande (jfr 1 kap. 2 § FBL) har inte ansetts be-
höva komma till uttryck i lagtexten.

9 Förslaget till lag om ändring i lagen om allmänningskogar i Norrland och Dalarna

De ändringar som vidtagits i lagen (1952: 167) om allmänningskogar
i Norrland och Dalarna motsvarar ändringarna i lagen om häradsall-
männingar.

10 Förslaget till lag om ändring i jordförvärvslagen

I 8 § andra stycket jordförvärvslagen föreskrivs att, om giltigheten
av förvärvstillstånd är beroende av att fånet leder till sammanlägg-
ning och ansökan om lagfart har skett och förklarats vilande endast i
avbidan på fastighetsbildningens genomförande, sammanläggningen inte
hindras av att lagfart ej beviljats.

Enligt 12 kap. 4 § första stycket FBL gäller som villkor för sam-
manläggning att ägaren har lagfart på fastigheten eller att ansökan om
lagfart förklarats vilande och hinder mot bifall till ansökningen inte
föreligger om fastighetsbildningen genomförs. Av motiven till FBL
framgår att bestämmelsen utarbetats bl. a. med sikte på att ersätta 8 §
andra stycket jordförvärvslagen (jfr prop. 1969: 128 se B 733). På
grund härav föreslås att sistnämnda bestämmelse nu upphävs.

11 Förslaget till lag om ändring i lagen om förmånsrätt för fordringar enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar

1 §

Med hänsyn till att LGA fortfarande skall gälla efter den 1 januari
1972 har det ansetts lämpligt att anpassa lagen (1966: 701) om förmåns-
rätt för fordringar enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar till
förmånsrättslagen (1970: 979). Hänvisningen i förevarande paragraf till
17 kap. 6 § handelsbalken har därför ersatts med en hänvisning till 6 §
1 förmånsrättslagen. (Jfr prop. 1970: 142 s. 116 och 143.)

4 §

Ändringen i paragrafen, som är föranledd av tillkomsten av den nya
förmånsrättslagen, innebär att beträffande förmånsrätt i fråga om tomt-
rätt skall gälla 7 § 2 förmånsrättslagen.

Övergångsbestämmelsen

Bestämmelsen motsvarar punkt 8 i övergångsbestämmelserna till förmansrättslagen.

12 Förslaget till lag om ändring i rättegångsbalken

Som förut anförts avskaffas i princip de nuvarande ägodelningsrätterna, när FBL träder i kraft den 1 januari 1972. Dessutom mönstras de därtill anknyttande begreppen ägodelningsdomare och ägodelningsnämndeman ut ur lagstiftningen. Ägodelningsrätternas arbetsuppgifter övertas av fastighetsdomstolarna. På fastighetsdomstolarna, som f. n. bara har att pröva mål och ärenden enligt miljöskyddslagen (1969: 387), läggs samtidigt en rad andra uppgifter. I prop. 1971: 106, som har antagits av riksdagen (JuU 13, rskr 204), har fastighetsdomstolarnas kompetensområde fr. o. m. den 1 januari 1972 angetts närmare. De i nämnda proposition framlagda förslagen rörande fastighetsdomstolarna har lett till ändringar i ett flertal lagar (1971: 534—548). Bland dessa märks lagen (1917: 189) om expropriation (ExprL). Ändringarna i ExprL innebär bl. a. att expropriationsdomstol avskaffas och ersätts av fastighetsdomstol som första domstol i expropriationsmål. Också begreppet expropriationstekniker försvinner.

Närmare bestämmelser om fastighetsdomstol finns i lagen (1969: 246) om fastighetsdomstol (FDL), som ändrades (1971: 534) på grund av nyssnämnda prop. 1971: 106. Fastighetsdomstol är principiellt inte som ägodelningsrätt eller expropriationsdomstol en specialdomstol. Den utgörs i stället av en allmän underrätt, tingsrätt, som då har särskild sammansättning. Normalt består fastighetsdomstol av två lagfarna ledamöter, av vilka den ene är domstolens ordförande, samt en teknisk ledamot och två nämndemän. Ordföranden utses bland de lagfarna domarna i tingsrätten och den andre juristledamoten skall vara lagfaren domare i tingsrätten eller i annan tingsrätt. Den tekniske ledamoten får en fastare anknytning till domstolen än expropriationsteknikern till expropriationsdomstolen genom att särskilda tjänster för tekniska ledamöter tillförs tingsrättsorganisationen. Nämndeman i fastighetsdomstol utses till detta uppdrag genom val enligt särskilda bestämmelser i FDL. Om förfarandet vid fastighetsdomstol finns vissa bestämmelser i FDL. I den mån inte annat följer av denna lag eller annan författning gäller om fastighetsdomstol och rättegången vid sådan domstol i tillämpliga delar vad som är föreskrivet om allmän domstol.

Prop. 1971: 106 har också lett till lag (1971: 531) om ändring i VL. Såvitt rör vattendomstolarna innebär denna lagändring att de fr. o. m. den 1 januari 1972 inordnas i tingsrättsorganisationen på samma sätt som fastighetsdomstolarna. Vattendomstolarnas egenskap av självständiga specialdomstolar upphör alltså. Vattendomstol utgörs i stället av en

tingsrätt, som därvid har särskild sammansättning. I denna sammansättning består tingsrätten av en ordförande, som utses bland de lagfarna domarna i tingsrätten, en eller två tekniska ledamöter samt två nämndemän. De särskilda vattenrättsnämndemännen försvinner och ersätts av nämndemän i fastighetsdomstol. Också i fråga om vattendomstol och rättegången i vattenmål gäller vad som är föreskrivet om allmän domstol, om inte annat framgår av VL eller annan författning.

De nu beskrivna ändringarna i underrättsorganisationen medför att vissa bestämmelser i lagar som inte berörts i prop. 1971: 106 bör ändras. Jag syftar härvid på sådana bestämmelser som refererar till de avskaffade specialdomstolarna ägodelningsrätt, expropriationsdomstol och vattendomstol eller till begrepp som anknyter till dessa. Till de bestämmelser som sålunda bör ändras hör 2 kap. 2 § rättegångsbalken. Där föreskrivs i första stycket att det tillkommer hovrätt att som första domstol uppta mål om ansvar eller enskilt anspråk på grund av ämbetsbrott, som avses i 20 kap. 1—4 §§ brottsbalken, av domare i allmän underrätt, expropriationsdomstol, vattendomstol eller krigsrätt eller av konkursdomare eller inskrivningsdomare. Av skäl som nyss anförts bör orden "vattendomstol" och "expropriationsdomstol" utgå ur paragrafen.

Inskrivningsdomaren är enligt lagen (1932: 170) med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden den som i rättens ställe upptar och behandlar inskrivningsärenden. Lagen upphävs i samband med JB:s ikraftträdande (2 § JP). Enligt 19 kap. 2 § JB handläggs inskrivningsärenden av inskrivningsmyndigheten, som förestås av en inskrivningsdomare. Även annan rättsbildad tjänsteman än inskrivningsdomaren kan meddela beslut i inskrivningsärende. Bestämmelsen i 2 kap. 2 § RB bör gälla även annan än inskrivningsdomare som vid inskrivningsmyndighet har meddelat beslut i inskrivningsärende.

13 Förslaget till lag om ändring i lagen om fri rättegång

Av skäl som har anförts i avsnitt 12 bör i 1 § lagen (1919: 367) om fri rättegång orden "ägodelningsrätt", "vattendomstol" och "expropriationsdomstol" utgå. Vidare bör bestämmelserna om ägodelningsrätt och ägodelningsdomare i 15 § utgå.

14 Förslaget till lag om ändring i lagen om avstängning av domare

I 1 § lagen (1955: 261) om avstängning av domare bör av skäl som har anförts i avsnitt 12 föreskrifterna om vattendomstol, ägodelningsrätt och expropriationsdomstol utgå.

15 Förslaget till lag om ändring i lagen med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.

I 3 och 4 §§ lagen (1957: 132) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m. bör av skäl som har anförts i avsnitt 12 föreskrifterna om expropriationstekniker utgå. En hänvisning i 4 § till JDL kan vidare utgå utan att ersättas av annan bestämmelse, eftersom paragrafen hänvisar också till motsvarande föreskrift i RB och bestämmelserna om rättegången vid allmän domstol blir tillämpliga i fastighetsdomstol, när annat inte föreskrivits.

16 Hemställan

Jag hemställer, att lagrådets yttrande över förslagen till

- 1) lag om ändring i vattenlagen (1918: 523),
  - 2) lag om ändring i lagen (1939: 608) om enskilda vägar,
  - 3) lag om ändring i lagen (1966: 700) om vissa gemensamhetsanläggningar,
  - 4) lag om ändring i lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt,
  - 5) lag om ändring i lagen (1925: 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område,
  - 6) lag om ändring i lagen (1933: 269) om ägofred,
  - 7) lag om ändring i lagen (1945: 119) om stängselskyldighet för järnväg m. m.,
  - 8) lag om ändring i skogsvårdslagen (1948: 237),
  - 9) lag om ändring i lagen (1952: 166) om häradsallmänningar,
  - 10) lag om ändring i lagen (1952: 167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna,
  - 11) lag om ändring i jordförvärvslagen (1965: 290),
  - 12) lag om ändring i lagen (1966: 701) om förmånsrätt för jordringar enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar,
  - 13) lag om ändring i rättegångsbalken,
  - 14) lag om ändring i lagen (1919: 367) om fri rättegång,
  - 15) lag om ändring i lagen (1955: 261) om avstängning av domare,
  - 16) lag om ändring i lagen (1957: 132) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.
- inhämtas genom utdrag av protokollet.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Bilaga

1 Utdrag av förslag till**Lag om ändring i vattenlagen (1918: 523)***Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

10 kap.

33 §¹

Förordnande, som i 32 § sägs, skall efter ansökan meddelas av Konungens befallningshavande. I ansökningen skola så fullständigt som möjligt uppgivas företagets beskaffenhet, omfattning och verkningar med angivande av det vattenområde som av företaget kan komma att beröras. Vidare skall uppgivas huruvida särskilda bestämmelser med stöd av lag meddelats rörande användningen av de mark- och vattenområden som beröras av företaget. Ansökningen bör tillika innehålla uppgift å de fastigheter, som företaget efter ty i 14 kap. 4 § sägs förmenas angå, samt ägarnas namn och hemvist ävensom sådana nyttjanderättshavares, vilkas rätt kan vara av företaget beroende.

Första stycket äger motsvarande tillämpning på anmälan om förrättning enligt 7 kap. 36 eller 45 §.

Vad i 2 § stadgas om ställande av säkerhet för förrättningskostnaden äge tillämpning jämväl i fråga om förordnande enligt denna §.

Beträffande företag, som avser torrläggning av mark, äger Konungen förordna, att ansökan, som i första stycket sägs, skall ingivas till annan myndighet än Konungens befallningshavande.

48 §²

Vill sökande återkalla ansökningen, göra det skriftligen hos förrättningsmannen, innan förrättningen avslutas, eller hos vattendomstolen på sätt och inom tid för fullföljd av talan mot synemännens utlåtande är stadgat.

Äro i fråga om företag enligt 3 eller 7 kap. sökandena flera, må utan samtligas medgivande återkallelse ej ske, utan så är, att kostnaden av synemännen beräknas uppgå till mer än nio tiondelar av den uppskattade båtnaden av företaget; dock att härvid hänsyn icke skall tagas till båtnad, för vilken enligt 3 kap. 6 § och 7 kap. 29 § bidragsskyldighet till företaget inträder först då båtnaden tages i anspråk. I fråga om företag enligt 8 kap. må, där sökandena äro flera, utan samtligas medgivande återkallelse ej ske, med mindre kostnaden för företaget finnes uppgå till högre belopp än med hänsyn till nyttan därav kan anses rimligt eller företaget på grund av yrkande under förrättningen blivit väsentligt utvidgat; dock att vad ovan stadgats i fråga om 7 kap. skall

¹ Senaste lydelse 1971: 531.

² Senaste lydelse 1969: 393.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

gälla jämväl företag, som avser både avledande av avloppsvatten och torrläggning av mark, såvitt detsamma avser sistnämnda ändamål.

Sker återkallelse av någon eller några av sökandena, vare den eller de övriga fortfarande att anse såsom sökande.

Förrättning, som sker efter anmälan av fastighetsbildningsmyndigheten enligt 7 kap. 36 eller 45 §, må inställas endast om fastighetsregleringen inställes eller om annat särskilt skäl föreligger.

2 Utdrag av förslag till**Lag om ändring i lagen (1939: 608) om enskilda vägar***Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*18 §¹

Ansökning om förrättning enligt detta kapitel göres skriftligen hos länsstyrelsen.

I ansökningen böra fullständigt uppgivas ärendets omfattning och beskaffenhet, de fastigheter saken förmenas angå, samt vederbörande ägares och innehavares, nyttjanderätts- och servitutshavares namn och hemvist.

Finner länsstyrelsen den äskade förrättningen endast avse fråga, som bör vinna sin lösning i den i 3 kap. stadgade ordning, äge länsstyrelsen avslå ansökningen eller, där förordnande för förrättningsman redan utfärdats men förrättningen ännu icke avslutats, förordna om dess inställande. Är frågan om dylikt beslut beroende på utredning, må med utseende av förrättningsman tills vidare anstå eller länsstyrelsen föreskriva att förrättningen skall vila, intill dess länsstyrelsen annorledes förordnar.

Första—tredje styckena äga motsvarande tillämpning på anmälan enligt 16 § andra stycket.

24 §

Förrättningsman skall så skyndsamt som möjligt å därför tjänlig tid börja förrättningen samt utan onödigt dröjsmål fortsätta och avsluta densamma.

Finner förrättningsmannen anledning till antagande att till förrättningen hänskjuten fråga bör lösas i den i 3 kap. stadgade ordningen, skall han genast härom underrätta länsstyrelsen och inhämta dess besked huruvida förrättningen skall fortgå.

Vill den, som sökt förrättning, sedan förrättningsman förordnats men innan sammanträde under Vill den, som sökt förrättning, sedan förrättningsman förordnats men innan sammanträde under

¹ Senaste lydelse 1954: 197.

Nuvarande lydelse

förrättningen hållits, återkalla sin talan, göre det skriftligen hos förrättningsmannen. Därest *kungörelse eller kallelser, varom i 25 § sägs*, redan utfärdats och återkallelsen inkommit så sent att förrättningsmannen ej kan i god tid före det utsatta sammanträdet skriftligen underrätta samtliga kända sakägare om förrättningens inställande, vare återkallelsen utan verkan; och meddele förrättningsmannen sökanden därom besked. Sker återkallelsen vid sammanträde under förrättningen, skall denna genast inställas, där ej annan sakägare, som äger påkalla förrättning rörande den väckta frågan, begär att förrättningen fortsättes.

Föreslagen lydelse

förrättningen hållits, återkalla sin talan, göre det skriftligen hos förrättningsmannen. Därest *kallelse, som avses i 25 §*, redan utfärdats och återkallelsen inkommit så sent att förrättningsmannen ej kan i god tid före det utsatta sammanträdet skriftligen underrätta samtliga kända sakägare om förrättningens inställande, vare återkallelsen utan verkan; och meddele förrättningsmannen sökanden därom besked. Sker återkallelsen vid sammanträde under förrättningen, skall denna genast inställas, där ej annan sakägare, som äger påkalla förrättning rörande den väckta frågan, begär att förrättningen fortsättes.

Förrättning, som sker efter anmälan enligt 16 § andra stycket, må inställas endast om fastighetsregleringen inställes eller om annat särskilt skäl föreligger.

3 Utdrag av förslag till**Lag om ändring i lagen (1966: 700) om vissa gemensamhetsanläggningar***Nuvarande lydelse*

Bestämmelserna i 2 kap. 2 § första stycket, 4, 8, 9 och 11 §§, 3 kap. 1 §, 2 § första stycket och andra stycket första punkten, 3 och 4 §§, 6 § första stycket, 8, 9 och 13 §§, 16 kap. 2 § samt 18 kap. 3 § första stycket lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet äga motsvarande tillämpning på förrättning enligt denna lag.

Utöver den rätt som enligt 2 kap. 11 § lagen om delning av jord å landet tillkommer förrättningsmän och sakkunniga äga dessa, i den mån det behöves för

Föreslagen lydelse

20 §

Bestämmelserna i 4 kap. 3—6, 12 och 16 §§, 17 § första stycket, 18—23 §§, 30 § första stycket, 32 § tredje stycket, 34, 35, 38 och 40 §§ fastighetsbildningslagen (1970: 988) äga motsvarande tillämpning på förrättning enligt denna lag.

Förrättning, som sker efter anmälan enligt 10 § tredje stycket, får, utöver vad som framgår av 18 § första stycket, inställas endast om fastighetsregleringen in-

Nuvarande lydelse

förrättningens utförande, erhålla tillträde till byggnad, som beröres av förrättningen.

Föreslagen lydelse

ställes eller om annat särskilt skäl föreligger.

Om anläggningsbeslut eller beslut om förrättningens inställande icke meddelas vid sammanträde, skall det meddelas på tid och plats som tillkännagivits vid sammanträde eller varom sakägarna underrättats skriftligen eller i annan ordning som bestämts vid sammanträde. Det samma gäller beslut, beträffande vilket besvärstiden räknas från dagen för beslutets meddelande. Beslutet skall innehålla underrättelse om vad som skall iakttagas för fullföljd av talan. Om anläggningsbeslut skall förrättningsmannen omedelbart underrätta byggnadsnämnden.

5 Utdrag av förslag till**Lag om ändring i lagen (1925: 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område**

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Äldre bestämmelser om fastställelse av förrättning skall fortfarande tillämpas på förrättning som avslutats före ikraftträdandet. Därvid skall fastighetsdomstolen fullgöra vad som åvilar ägodelningsdomaren eller ägodelningsrätten.

13 Förslag till**Lag om ändring i rättegångsbalken**

Härigenom förordnas, att 2 kap. 2 § rättegångsbalken skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Hovrätt tillkommer att som första domstol upptaga mål om ansvar eller enskilt anspråk på grund av ämbetsbrott, som avses i 20 kap. 1—4 §§ brottsbalken, av domare i allmän underrätt, *expropriationsdomstol, vattendomstol* eller krigsrätt eller av konkursdomare eller inskrivningsdomare.

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §¹

Hovrätt tillkommer att som första domstol upptaga mål om ansvar eller enskilt anspråk på grund av ämbetsbrott, som avses i 20 kap. 1—4 §§ brottsbalken, av domare i allmän underrätt eller krigsrätt eller av konkursdomare, inskrivningsdomare eller annan som vid inskrivningsmyndighet har meddelat beslut i inskrivningsärende.

¹ Senaste lydelse 1969: 244.

Hovrätt är i övrigt första domstol i mål, beträffande vilka så föreskrives i lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om ämbetsbrott som begåtts av domare i expropriationsdomstol eller inskrivningsdomare som avses i lagen (1932: 170) med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden.

15 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955: 261) om avstängning av domare

Härigenom förordnas, att 1 § lagen (1955: 261) om avstängning av domare skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Är domare på sannolika skäl misstänkt för brott, som kan antagas medföra avsättning, må han avstängas från utövning av tjänsten.

Med domare avses i denna lag ledamot samt lagfaren befattningshavare, som ej är ledamot, vid allmän underrätt, hovrätt, nedre justitierevisionen eller högsta domstolen eller vid vattendomstol, ägodelningsrätt eller expropriationsdomstol eller vid regeringsrätten, arbetsdomstolen, försäkringsrådet, statens hyresråd, kammarrätt, skatterätt eller länsrätt eller, då Konungen förordnat därom, vid annan särskild domstol.

Med domare avses i denna lag ledamot samt lagfaren befattningshavare, som ej är ledamot, vid allmän underrätt, hovrätt, nedre justitierevisionen eller högsta domstolen eller vid regeringsrätten, arbetsdomstolen, försäkringsrådet, statens hyresråd, kammarrätt, skatterätt eller länsrätt eller, då Konungen förordnat därom, vid annan särskild domstol.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972.

Vad som föreskrives i 1 § andra stycket i dess nya lydelse skall äga tillämpning även på ledamot samt lagfaren befattningshavare, som ej är ledamot, vid ägodelningsrätt eller expropriationsdomstol.

¹ Senaste lydelse 1971: 53.

Utdrag av protokoll, hållet i lagrådet den 21 oktober 1971

Närvarande: f. d. justitierådet REGNER, regeringsrådet MARTENIUS, justitierådet BERNHARD, justitierådet HOLMBERG.

Enligt lagrådet den 7 oktober 1971 tillhandakommet utdrag av protokoll över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 7 september 1971, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlå-tande skulle inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om ändring i vattenlagen (1918: 523),
- 2) lag om ändring i lagen (1939: 608) om enskilda vägar,
- 3) lag om ändring i lagen (1966: 700) om vissa gemensamhetsan-läggningar,
- 4) lag om ändring i lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt,
- 5) lag om ändring i lagen (1925: 334) om rätt i vissa fall för nytt-janderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område,
- 6) lag om ändring i lagen (1933: 269) om ägofred,
- 7) lag om ändring i lagen (1945: 119) om stängselskyldighet för järnväg m. m.,
- 8) lag om ändring i skogsvårdslagen (1948: 237),
- 9) lag om ändring i lagen (1952: 166) om häradsallmänningar,
- 10) lag om ändring i lagen (1952: 167) om allmänningsskogar i Norr-land och Dalarna,
- 11) lag om ändring i jordförvärvslagen (1965: 290),
- 12) lag om ändring i lagen (1966: 701) om förmånsrätt för ford-ringar enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar,
- 13) lag om ändring i rättegångsbalken,
- 14) lag om ändring i lagen (1919: 367) om fri rättegång,
- 15) lag om ändring i lagen (1955: 261) om avstängning av domare,
- 16) lag om ändring i lagen (1957: 132) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.

Förslagen, som finns bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet före-dragits av hovrättsassessorn Bengt Eliasson.

Lagrådet yttrade:

Om de föreslagna nya styckena införes i 7 kap. 36 och 45 §§ *vatten-lagen* måste jämkningar ske även i 55 och 66 §§ samma kapitel så att hänvisningen i 55 § till 45 § tredje stycket kommer att avse paragra-

fens fjärde stycke och hänvisningen i 66 § till 36 § fjärde stycket kommer att avse femte stycket i paragrafen.

Från språklig synpunkt förordar lagrådet att det föreslagna nya andra stycket i 10 kap. 33 § vattenlagen får följande lydelse: Första stycket äger motsvarande tillämpning i fråga om anmälan som avses i 7 kap. 36 eller 45 §. Motsvarande ändring bör ske i 18 § fjärde stycket *lagen om enskilda vägar*.

Avfattningen av de nya stycken, som föreslagits skola upptagas i 10 kap. 48 § *vattenlagen* och 24 § *lagen om enskilda vägar*, om inställande av förrättning tillkommen efter anmälan av fastighetsbildningsmyndigheten, kan ge anledning till den tolkningen, att en sådan förrättning får inställas endast under den dubbla förutsättningen att dels samtliga ägare av de fastigheter, vilka ingår i fastighetsregleringen, ansökt om eller medgivit att förrättningen inställes (i fråga om förrättning enligt *vattenlagen* dock med den jämkning som framgår av 10 kap. 48 § andra stycket) dels ock endera att fastighetsregleringen inställes eller att annat särskilt skäl till förrättningens inställande föreligger. Såsom departementschefen anfört torde undantagsvis ett sådant läge kunna tänkas uppstå, att den ifrågavarande anläggningsförrättningen av en eller annan anledning mister sin aktualitet för de fastigheter som den berör eller för vissa av dem, t. ex. om fastighetsregleringen inställes. Det synes i dylikt fall böra finnas möjlighet att inställa anläggningsförrättningen även utan att ansökan eller medgivande kräves av samtliga berörda fastigheters ägare. Vid bedömande av spörsmålet om förrättningens inställande helt eller delvis synes av naturliga skäl, såsom departementschefen antytt, hänsyn främst böra fästas vid den uppfattning som omfattas av det övervägande flertalet av sakägarna. Enklast synes vad som sålunda åsyftas kunna vinnas genom att ordet "endast" får utgå ur de ifrågavarande styckena. Lagrådet vill därför föreslå att så sker och att enahanda jämkning göres i 20 § andra stycket *lagen om vissa gemensamhetsanläggningar*.

I enlighet med vad som skett i åtskilliga andra lagar som behandlas i remissprotokollet bör i 16 § andra stycket *lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område "lantmäteriförrättning"* ändras till "förrättning". Vidare synes i samma stycke orden "domaren i den ort eller rättens ordförande i den stad" böra ändras till "fastighetsdomstolen i den ort" samt "rättens prövning" på två ställen ändras till "domstolens prövning". Beträffande övergångsbestämmelserna till denna lag föreslår lagrådet att första punkten för vinnande av större tydlighet ges följande ändrade lydelse: Aldre bestämmelser om fastställelse å områdets avskiljande skall fortfarande tillämpas i fråga om förrättning som avslutats före ikraftträdandet.

Eftersom alla mål om stängselskyldighet och betesreglering enligt förslaget skall handläggas av fastighetsdomstol, synes det mest fördriktigt

att även den granskning och registrering av förening rörande dessa frågor, varom stadgas i 36 och 37 §§ *lagen om ägofred*, sker vid fastighetsdomstol. Lagrådet ansluter sig till vad hovrätten över Skåne och Blekinge i ett remissyttrande anfört i denna del och föreslår att i 36 § första stycket "de allmänna underrätter" ändras till "de fastighetsdomstolar".

I likhet med vad som i övergångsbestämmelse till *lagen om ändring i rättegångsbalken* föreslås i fråga om domare i expropriationsdomstol bör äldre bestämmelser gälla även beträffande ämbetsbrott begångna av domare i vattendomstol. Däremot torde det var överflödigt att i övergångsbestämmelsen omnämna också inskrivningsdomare som avses i *lagen* med särskilda bestämmelser om handläggning av inskrivningsärenden. Lagrådet förordar att övergångsbestämmelsen ändras på angivet sätt. Även övergångsbestämmelsen till *lagen om ändring i lagen om fri rättegång* bör ändras så att äldre bestämmelser kommer att gälla också i mål vid vattendomstol. Slutligen bör övergångsbestämmelsen till *lagen om ändring i lagen om avstängning av domare* kompletteras så att den kommer att avse även ledamot samt lagfaren befattningshavare, som ej är ledamot, vid vattendomstol.

Vissa av de ändringar lagrådet föreslår bör medföra jämkningar i ingresserna till de berörda lagarna.

Ur protokollet:

Ingrid Hellström

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet på Stockholms slott den 22 oktober 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena WICKMAN, statsråden ANDERSSON, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Statsrådet Lidbom anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter lagrådets yttrande över förslag till

- 1) lag om ändring i vattenlagen (1918: 523),
- 2) lag om ändring i lagen (1939: 608) om enskilda vägar,
- 3) lag om ändring i lagen (1966: 700) om vissa gemensamhetsanläggningar,
- 4) lag om ändring i lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt,
- 5) lag om ändring i lagen (1925: 334) om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område,
- 6) lag om ändring i lagen (1933: 269) om ägofred,
- 7) lag om ändring i lagen (1945: 119) om stängselskyldighet för järnväg m. m.,
- 8) lag om ändring i skogsvårdslagen (1948: 237),
- 9) lag om ändring i lagen (1952: 166) om häradssällmänningar,
- 10) lag om ändring i lagen (1952: 167) om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna,
- 11) lag om ändring i jordförvärvslagen (1965: 290),
- 12) lag om ändring i lagen (1966: 701) om förmånsrätt för fordringar enligt lagen om vissa gemensamhetsanläggningar,
- 13) lag om ändring i rättegångsbalken,
- 14) lag om ändring i lagen (1919: 367) om fri rättegång,
- 15) lag om ändring i lagen (1955: 261) om avstängning av domare,
- 16) lag om ändring i lagen (1957: 132) med särskilda bestämmelser angående domstolarna och rättegången vid krig eller krigsfara m. m.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Lagrådet har föreslagit att i övergångsbestämmelserna till *lagen om ändring i rättegångsbalken*, *lagen om ändring i lagen om fri rättegång* och *lagen om ändring i lagen om avstängning av domare* skall tas in bestämmelser också om vattendomstol. Vad angår *lagen om fri rättegång* kan jag inte finna att det föreligger behov av någon sådan övergångsbestämmelse. Jag finner därför inte skäl att i fråga om den *lagen* ändra övergångsbestämmelserna på det sätt lagrådet har föreslagit. Vad

angår rättegångsbalken och lagen om avstängning av domare vill jag inte bestrida, att det kan komma i fråga att tillämpa äldre bestämmelser på dem som har tjänster i den nuvarande vattendomstolsorganisationen. Jag vill därför inte motsätta mig de av lagrådet föreslagna ändringarna på dessa punkter. Det bör anges att övergångsbestämmelserna gäller i fråga om vattendomstol som avses i 11 kap. 1 § VL i dess lydelse vid utgången av år 1971.

I övrigt godtar jag de ändringar som lagrådet har föreslagit. Utöver vad som följer av det anförda bör vissa redaktionella ändringar vidtas i några av de remitterade förslagen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t genom proposition föreslår riksdagen att antaga förslagen med vidtagna ändringar.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

